Poštnina plačana v gotovini

Leto II., štev. 221 — V Ljubljani, nedelja dne 18. septembra 1921 — Posamezna štev. 50 par • 2 K

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane celoletno . . 240 K
mesečno . . . . . 20 „
za zased. ozemlje . 360 „
za inozemstvo . . 600 „

Oglasi za vsak mm višine stolpca (58 mm) . 2 K
mali oglasi do 30 mm stolpca (58 mm) . 1 „

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo: Miklošičeva cesta št. 16/I. Telefon št. 73
Upravništvo: Sodna ulica št. 6. Telefon št. 26.
Račun kr. pošt. ček. urada štev. 11.842.

Današnja številka obsega osem strani.

Ljubljana, 18. septembra.

Politiku je mnogo manj hvaležen pogled v preteklost kakor najskromnejšemu literatu. Le - ta ob zapadni zarji pogleda nasveženj svojih spisov, ki mu ostanejo spomenik. Delo politika ni ne lažje ne vsebinsko manj vredno, a če mu ni dano, da je stal na krmilu velikih držav in zanj svedočijo srečno zaključene vojne in zaokrožene granice, ostane njegovo trudapolno delo v pozabljenje.

In vendar, kako pestro in naporno je delo politika! Posebno pri nas, kjer politika ne nese in kjer ga drugi še zasmehujejo, če gre slabo, češ, zakaj pa se je gnal. Pri nas, kjer je zavist glavna čednost in se ljudje raje dajo tepsti kakor priznati protivniku ali tekmecu zaslugo. Politika pri velikem narodu je umetnost in znanost obenem, v geometrični progresiji pa je težja, čim manjši je narod.

Ivan Hribar je okusil do dna vse slasti slovenskega politiziranja. Od malega diletantskega dela po društvih in shodičih do najtežjega dela kot narodni poslanec in župan, od gospodarskih začetkov malih organizacij do velike banke, od prostega redova do šefa narodno - napredne stranke, enkrat na vrhu, drugič potolčen, preganjan od tuje vlade, pri tem pa od malih in zavistnih duš obsovražen in oklevetan, v lastni stranki potisnjen v ozadje, tisočerim dobrotnik brez zahvale, kakor je že to pri nas običaj, vse to je preživel Ivan Hribar.

Le človek, ki sam vidi vse neizmerne težave političnega dela, more biti pravičen sodnik politiku, ki je preko 40 let v borbi. In to zlasti politiku, ki mu je dana lepa Sisifova naloga, biti vodja napredne inteligence. Veliko lažje je delo klerikalnega poveljnika, ki ga mase ubogajo in ne zahtevajo ničesar, in socijalista, ki omami delavstvo s neizvedljivo obljubo. Tu pa kritična inteligenca, vsak sam sodeč in obsojajoč brez dolgih pomislekov. To je okusil Hribar kot načelnik in glavni sotrudnik narodno - napredne stranke.

Zato toliko bolj občudujemo ono vztrajnost, ki vodi Hribarja, da še danes ne mara počivati, ampak si je želel voditi upravo v ožji domovini. Danes delamo v vseh drugih dimenzijah kakor v onih časih, ko je Hribar začel in nadaljeval. Kar moremo danes ustanoviti preko noči, je tedaj stalo stoteren trud.

Hribar ni več strankar. Ozlovoljen je že pred vojno stopil v ozadje in se posvetil drugemu delu. Tudi po vojni se ni povrnil v dnevno politiko. Spreten manever je žal zaprečil namen «Narodnega veča», poslati Hribarja v «Narodno vlado». Odsotnost v Pragi ga je domačemu boju še bolj odtujila. Blagor mu! Bili so najtežji časi prve ureditve, socijalnih in nacijonalnih kriz, in kmalu je strankarstvo neizbežno poseglo v našo javnost. Hribar se je vrnil v domovino kot visok uradnik brez strankarske barve, vendar ga vsa preteklost toliko opredeljuje, da mu zaupajo stranke, ki so si postavile narodno edinstvo kot prvo točko v programu.

Ako se je Ivan Hribar odtegnil dnevni politiki, kar nam je čisto umljivo, toliko bolj želimo, da nam ostane ohranjena njegova delavnost na upravnem in gospodarskem polju.

Slovenski demokrati, spominjajoč se nacijonalnih bojev Ivana Hribarja, njegovega trpljenja za slovansko prepričanje, uvažujoč težkoče, v katerih je vodil našo stranko proti Nemštvu in klerikalizmu, mu kličejo iskreni: Na mnoga leta!

POLOŽAJ V SANDŽAKU ZOPET NORMALEN.

Beograd, 17. septembra. (Izv.) Narodni poslanci Timotijević, Hrasnica in Filipović, ki so bili člani komisije za preiskavo dogodkov v Sandžaku, so se vrnili v Beograd. Z njimi se je vrnil iz Sandžaka tudi šef javne varnosti, Lazić. V Sandžaku vladajo sedaj zopet normalne razmere.

NOVE VOLITVE V ZAGREBU.

Zagreb, 17. septembra. V zagrebški mestni občini so se pred nekaterimi dnevi začela dela za sestavo novih volilnih listin. Kakor doznava «Agramer Tagblatt», bodo volitve začetkom meseca decembra.

Rezultati ljudskega štetja v Sloveniji

SLOVENIJA IMA 1,056.464 PREBIVALCEV.

Beograd, 17. septembra. (Izv.) Danes je bil ministru za socijalno politiko predložen izid ljudskega štetja na ozemlju slovenske pokrajinske uprave. Vseh prebivalcev je en milijon 56 tisoč 464, med njimi je po materinskem jeziku 985.155 Slovencev, 10.721 Srbohrvatov, 4196 drugih Slovanov med njimi največ Rusov in nekaj Čehov; Nemcev je 39.631, Madžarov 14.897, Italijanov 680, dalje 14 tisoč 63 tujih državljanov in 16.454 «neodločnih». Med tujimi državljani je večina Avstrijcev in nekaj Madžarov, nekaj Čehov in vsi Rusi, med neodločnimi so šteti vsi oni begunci iz Primorja, pri katerih še vprašanje opcije in državljanstva ni urejeno, ter znatno število Nemcev, ki se še niso odločili, da odidejo.

Po veroizpovedanju imamo 6627 pravoslavnih, 501 grškega katolika, 27.253 evangeljskih, 650 muslimanov, 946 izraelitov (samo v Prekmurju nad 600!), vsi drugi so rimski katoliki.

Ti rezultati so predhodni. Revizija prinese še neke korekture, ki pa niso bistvene in ne izpreminjajo obče slike. G. minister za socijalno politiko je naročil, da se revizijske korekture izvedejo čim najhitreje, da se morejo definitivni rezultati čimprej uradno objaviti.

Kralj Aleksander se vrne v četrtek v Beograd

SVEČANI PARASTOSI ZA KRALJEM PETROM.

Beograd, 17. septembra. (Izv.) *Kralj Aleksander odpotuje dne 20. t. m. iz Pariza in prispe dne 22. v Beograd. V soboto dne 24. t. m. se bo vršil ob 10. uri dopoldne v Oplencu svečan parastos za pokojnim kraljem Petrom Osvoboditeljem. Isti dan se bodo vršili svečani parastosi tudi po vsi ostali državi.*

Važne spremembe volilnega reda za parlament

Beograd, 17. sept. (Izv.) Ministrstvo za konstituanto je izdelalo načrt prememb volilnega zakona za skupščino, ki se imajo po predpisu ustave sprejeti preko Zakonodajnega odbora. Ta načrt naj prilagodi volilni red ustavnim predpisom. Najvažnejša je določba, da pride en mandat na 40.000 prebivalcev, kjer pa je preko tega števila nad 25.000 ljudi, se pridene še en mandat. Odpravlja se pospeševanje malih strank, ki je obstojalo v tem, da se je vpoštevalo tudi stranke, ki niso dosegle količnika. (Op. ur.: Ako parlament sprejme ta načrt in ob enem ne premeni mej sedanjih volilnih okrajev, bi imela Slovenija 26 do 27 mandatov, na Ljubljano bi odpadel eden.)

Sijajen sprejem slovenskih kmetov v Nišu

Beograd, 17. septembra. (Izv.) Včeraj so prispeli slovenski kmetje-izletniki v Niš, kjer jih je sprejela velikanska množina naroda in jih prisrčno pozdravila. Izletniki so se poklonili grobu pravoslavnih mučenikov, ki so jih Bolgari mučili in umorili. Mesto jim je priredilo svečano kosilo, kateremu so prisostvovali vsi poslanci iz bližnjih okrajev.

Posvetovanja o sanaciji valute

Beograd, 17. septembra. V finančnem ministrstvu so se zastopniki trgovinske zbornice posvetovali s finančnim ministrom dr. Kumanudijem in njegovim pomočnikom dr. Kostrenčičem o nujnih ukrepih, ki so potrebni zaradi naglega padca dinarja na naših in tujih borzah. Konferenca ni dovedla do definitivnega rezultata. Na njej se je samo sklenilo, da se skliče v finančnem ministrstvu finančni svet. V Narodni banki se je generalni inšpektor finančnega ministrstva g. Petrović pogajal o eventualnem prenosu vseh čekovnih in deviznih operacij na Narodno banko. Člani upravnega odbora Narodne banke, ki se so udeležili tega posvetovanja, so oddali svoje mnenje ter se strinjali v tem, da naj gre Narodna banka v svrho saniranja financ v roke, in sicer tako, kakor bo predpisala nova uredba, sklenjena v dogovoru z zastopniki Narodne banke.

Včeraj popoldne ob 18. uri je bila v kabinetu finančnega ministra seja finančnega sveta, kateri so prisostvovali tudi zastopniki trgovinske zbornice. Vsak član je obrazložil svoje stališče glede poboljšanja dinarja. Pretresal se je predlog, da se preko francoske, italijanske in angleške vlade z garancijo naše države odgodi izplačilo naših trgovskih dolgov za leto dni. Pretresal se je tudi predlog, da Narodna banka izplača te dolgove iz svojih kreditov, naši trgovci pa bodo po enem letu plačali te vsote v dinarjih. Do soglasja še ni prišlo. Finančni svet se bo sestal tudi še popoldne in se bo posvetoval o tem vprašanju.

RADIKALSKI POLITIK O PROTIĆU.

Beograd, 17. septembra. (Izv.) Vaš dopisnik je imel kratko pred sejo glavnega odbora radikalne stranke razgovor z enim njenih uglednih članov, ki je izjavil: Na današnji seji se bo razpravljalo o Protićevem proglasu. Njegovo delo obsoja vsa stranka in to ne le v interesu stranke, ampak v interesu celega današnjega režima v državi. Pred štirimi meseci mogli bi rešiti zadevo s tem, da bi sprejeli ostavko Stojana Protića na mandat, kar pa so preprečili gotovi faktorji, ki so se nadejali, da se bo Protić le še spametoval.

RADIKALNI KLUB IN PROTIĆ.

Beograd, 17. septembra. (Izv.) Danes je imel glavni odbor radikalne stranke sejo, kateri so prisostvovali Nikola Pašić, Marko Trifković, Krsta Miletić, Slavko Miletić, Nikola Uzunović, Ljuba Jovanović, Žarko Miladinović in Stojanović. Razpravljalo se je o akciji Stojana Protića, ki gre za tem, da bi razcepila radikalno stranko. Do definitivnih sklepov ni prišlo, zaenkrat je samo odločeno, braniti se proti njegovim akcijam. Končna odločitev o stvri bo padla šele na prihodnji seji, ki se bo vršila prihodnji torek.

PROTIĆ V VOJVODINI. — «SAMOUPRAVA» O PROTIĆEVEM PROGLASU.

Beograd, 17. septembra. (Izv.) Stojan Protić skuša pridobiti pristašev v Vojvodini. Te dni je imel v Novem Sadu konferenco s tamošnjimi predstavniki radikalne stranke in je obiskal tudi Subotico. Sedaj namerava svojo srečo poskusiti še v Somboru. Njegov namen je, stopiti v zvezo z bunjevsko stranko.

Interesantno je, da «Samouprava», glavni organ radikalne stranke o Stojanu Protiću piše samo sledeče: «V včerajšnjem «Balkanu» je objavil g. Protić, da bo izdajal od 15. oktobra radikalni list, ki ga bo urejeval dr. Momčilo Ivanić. Iz te objave je razvidno stališče Stojana Protića napram sedanji politični situaciji. Proglas ni podpisan le od Stojana Protića, nego tudi od dr. Ivanića.»

Skupna intervencija Jugoslavije in Italije proti Madžarski

RAZGOVOR NAŠEGA DOPISNIKA Z ITALIJANSKIM POSLANIKOM V BEOGRADU.

Beograd, 17. septembra. (Izv.) Danes dopoldne je posetil ministrskega predsednika Nikolo Pašića italijanski poslanik Manzoni. Govori se, da je njegov poset v zvezi z vestmi, da se italijanska vlada pogaja z našo glede eventualne akcije s kombiniranim italijansko-jugoslovanskim vojaškim oddelkom proti Madžarski, da se jo prisili, da izpolni trianonsko mirovno pogodbo.

Beograd, 17. septembra. (Izv.) Povodom vesti časopisja o eventualni italijansko-jugoslovanski akciji proti Madžarom zaradi izročitve Zapadne Ogrske Avstriji, je imel Vaš dopisnik intervju z g. Manzonijem, ki mu je tozadevno izjavil, da za sedaj še ni predvideno tako skupno postopanje, da pa ni izključeno, da pride do tega. Diplomatskim potom je dobila Madžarska nalog, da absolutno izvrši vse točke mirovne pogodbe, da se tako že enkrat vzpostavi red in mir v Evropi. Ako ta opomin ne bi imel pričakovanega uspeha, bi zavezniki nastopili ostreje in bi z ekonomsko blokado in zaporom granic skušali uveljaviti mirovno pogodbo. Ako pa tudi to ne bo imelo uspeha, bi kot poslednje sredstvo bila umestna italijansko-jugoslovanska oborožena intervencija. Ta bi bila vsekakor bolj na mestu, kakor intervencija male antante, ker bi bila dokaz, da intervencija ne zasleduje interesov male antante, ampak le uveljavljenje mirovne pogodbe.

Tajna mobilizacija na Madžarskem

VOJAŠKA POSVETOVA ANTANTE IN ČEŠKE V BRATISLAVI.

Praga, 17. septembra. Dunajski dopisnik «Prager Presse» doznava s strani antantine diplomacije: Že nekaj dni se izvršuje na Madžarskem popolnoma prikrita pravilna mobilizacija. Vpoklice sprejemajo rezervni častniki in moštvo letnikov 1895. do do 1902. Pozivi so podpisani po majorju Oszterburgu in se glase na Šoproni k orožniškemu polku. Hkrati se vpoklicuje demobilizirano topništvo v Kečkemet. Pozivnice v ozemljih, ki meje na Češkoslovaško, dostavlja madžarska policija. Pozivnice so popolnoma uradnega značaja. Pariška poslaniška konferenca in antantine sile so o teh dogodkih že obveščene.

Praga, 17. septembra. (Izv.) Posvetovanja vojaške komisije v Bratislavi, ki se vrše pod predsedstvom generala Spire in v prisotnosti oficirjev antantine misije, se drže strogo tajno. Po izpovedbi antantnih oficirjev je bilo povod teh posvetovanj zbiranje madžarskih insurgentov na slovaški meji in njih priprave k novi akciji, česar Češkoslovaška ne more prezreti.

ZAKAJ NAPREDUJE RAZMEJITEV Z ITALIJO TAKO POČASI?

Bakar, 17. septembra. Delo za razmejitev med Italijo in Jugoslavijo zelo počasi napreduje. Krivda je na italijanski strani, medtem ko naši topografi razmerijo vsak dan 15 do 20 točk, jih italijanski topografi izmerijo samo dve ter se izgovarjajo na terenske težkoče in druge stvari. Pravi razlog tega zavlačevanja pa ni političen, kakor se je v začetku mislilo, marveč čisto oseben in materijalen. Italijanski strokovnjaki dobivajo namreč za svoje delo v terenu zelo visoke dnevnice.

NOVI POLJSKI MINISTRSKI PREDSEDNIK.

Varšava, 17. septembra. Seja varšavskega deželnega zbora se je z 226 glasovi odločila za kandidaturo rektorja varšavske politehnike Ponikowskega na mesto ministrskega predsednika. Korfanty je dobil 145 glasov. Na podlagi tega rezultata je deželni maršal državnemu predstojniku izročil predlog, da se imenuje Ponikowski za ministrskega predsednika.

ZASTOJ ČEŠKE ŽELEZNE INDUSTRIJE.

Praga, 17. septembra. (Izv.) Zaposlenje češke železne industrije se je znižalo do 28 odstotkov njene najvišje produkcije. Posebno slabo zaposleni so manjši obrati. V slovaški železni industriji pa se pričakuje v kratkem popolen zastoj, ker veliko in vedno se spreminjajoče skakanje kurza valut sosednih držav onemogočuje vsako kalkulacijo.

PREDSEDNIK MASARYK ODPOTOVAL NA SLOVAŠKO.

Praga, 17. septembra. Predsednik Masaryk je včeraj dopoldne odšel na potovanje k prvemu oficielnemu obisku več mest na Moravskem, Slovaškem in v Karpatski Rusiji.

ČEŠKO-MADŽARSKA TRGOVSKA POGAJANJA.

Praga, 17. septembra. (Izv.) «Narodny listi» javljajo, da se bodo nadaljevala prekinjena trgovska pogajanja z Madžarsko kakor tudi z Poljsko še tekom tega meseca.

ZATRT KOMUNISTIČEN LIST V BERLINU.

Berlin, 16. septembra. (Izv.) Ustavljeni komunistični list «Die rote Fahne» je začel danes zopet izhajati pod imenom «Berliner Mitteilungsblätter der komunistischen Partei Deutschlands». Policija je takoj prepovedala izhajanje lista in zaplenila vso dotiskano naklado. (In v Nemčiji niso na vladi «policajdemokrati!» — Ured.)

IZ DEMOKRATSKE STRANKE.

Beograd, 17. septembra. (Izv.) Seja glavnega odbora demokratske stranke, ki bi se imela vršiti jutri, je zaradi isti dan se vršeče ministrske seje odložena do pondeljka ob 9. uri dopoldne.

PRIJAVE DEPOZITOV PRI A.-O. BANKI.

Beograd, 17. septembra. Presbiro poroča: Na zahtevo likvidacijskega odbora avstro - ogrske banke na Dunaju se pozivljejo vsi naši državljani, ki imajo depozite pri avstro - ogrski banki na Dunaju, da se prijavijo generalni direkciji državnih dolgov v Beogradu radi povračila depozitov. Prijave morajo imeti nastopne podatke: 1.) Ime priimek, stan (točni naslov). 2.) Vrsto serijo in število, kakor tudi nominalne vrednost posameznih vrednostnih papirjev. 3.) Na kakšni podlagi so bili vloženi ti depoziti. Prijave se sprejemajo do 30. septembra t. l. Ta rok se nikakor ne bo podaljšal.

Borza

Beograd, valute: funti 200, marke 52.50, leji 53, levi 38, devize: London 200, Pariz 378, Praga 61.50, Berlin 52.50, Dunaj 3.75, Solun 240, Budimpešta 11.

Zürich, Berlin 570, Newyork 580. London 2157, Pariz 4095, Milan 2450. Praga 695, Budimpešta 1.12, Zagreb 2.40, Bukarešta 5.80, avstrijske žigosane krone 0.50.

Berlin, Italija 430.55 — 431.45, London 374.60 — 375.40, Newyork 100.39 — 100.61, Pariz 719.25—720.75, Švica 1753.20 — 1756.80, Dunaj 978—982, Praga 119.35 — 119.65, Budimpešta 1796 — 1802.

Septemberska obletnica

To dni se spominjamo tretje obletnice **odločilne** zmage na solunski **fronti. Jugoslovanske** čete, srbska **vojska, močno** ojačena **s** srbsko-hrvatsko-**slovenskimi** dobrovoljci, je udarila **z** neodoljivo silo na bolgarsko-nemške bojne sile, jih **razbila** in razpršila. V bolgarsko-nemški bojni črti je nastala široka vrzel, skozi katero je hitela v **srednjo in severno Makedonijo jugoslovanska vojska. Le malo dni je minulo in Bolgarska** je kapitulirala, niti **dva meseca ni minulo in srbske čete so na severu**, hiteč preko osvobojene Srbije, **pozdravljale** zopet širno Donavo; še več, hitele čez njo in zavzemale **zemlje, ki naj bi bilo za večno sestavni** del **habsburške monarhije.**

Proboj na solunski fronti je **bil naj**markantnejši dogodek v dolgi **vrsti** velike svetovne vojne. Še spomladi **istega leta 1918 so začeli Nemci na zapadu** oni veliki prodorni poskus na Amiens, ki se je po znatnih začetnih uspehih ponesrečil. Nato **pa je začela polagoma nastopati reakcija; francoske, angleške** in zlasti tudi **ameriške čete,** katerih prisotnost **se je vedno** učinkovitejše uveljavljala na bojiščih Francije, so potiskale Nemce postopoma nazaj, sicer počasi, toda trajno. Kako je bilo naše veselje v avstrijskem zaledju, ko smo na kartah merili globino nemških teritorijalnih izgub; spočetka komaj vidne, so postajale vedno prostornejše, vedno širše. Spoznali smo v njih sistem, videli, da je bila prekoračena celo slovita Hindenburgova črta. Tedaj so se začeli jasniti obrazi celo onim, ki jih je nemška vojna tehnika gnala v obup; izkazalo se je, da bo angleško-ameriška metoda vendarle nadkrilila nemško preciznost.

To tiho zmagoslavje «subverzivnih elementov» je raslo v vseh dimenzijah, obvladovalo tudi mlačne in malodušne in spravljalo v dvom in skrb celo helote Dunaja. Neštevilno šušljanj, skrivnostnih govoric in veselo-zloveščih napovedovanj je bilo v zraku; zmage sigurna avstrijsko-nemška atmosfera je bila okužena. Mi subverzivni smo se razvijali v nji bohotno ko gobe po dežju, avstrofilom so vidoma siveli lasje.

Tedaj so prišla iz Makedonije poročila, ki so, kakor je bila v Avstriji navada, narahlo namigovala slabe bojne dogodke; nedolžni niso opazili ničesar, mi smo postali pozorni... Naenkrat pa je udarilo kakor bomba; Krivolak, Kavadarci, Veles, Ovčje polje... Vedeli smo takoj, da so se zgodile velike reči, vendar smo bili presenečeni, ko so oznanjale skrivnostne vesti popoln padec Bolarije.

Tedaj pa smo instinktivno začutili, da smo tik pred koncem. S zmago Srbije je padla morala vodilne avstrijske politike ter potegnila še nemško za seboj. Takrat so se Avstrijci definitivno zavedli, ne le da je zmaga nemogoča, marveč tudi, da je poraz neizogiben. Zmagalo je spoznanje, da more le čimprejšnja kapitulacija rešiti pred «najhujšim».

Tako bo ostala zmaga na solunski fronti oni najimenitnejši dogodek, ki je napravil usodno vrzel v trdnjavsko bojno črto centralnih sil, ki je odločilno izpodnesel moralo njih voditeljev in s tem povzročil začetek njih katastrofe. Dokler se bomo spominjali velike svetovne vojne, bomo s spoštovanjem do orožja naše vojske in do naših solunskih žrtev praznovali slavni proboj v septembru l. 1918.

Vaše in naše „afere"

Trst, 16. septembra.

Ne vem, ali je še tako. Včasih je pač bilo, in je menda prav zato prestolnica Slovenije, **bela Ljubljana, z** vso pravico nosila **pridevek, ki ga je dala narodna** pesem: «Ljubljan'ca **dolga vas»! Sicer ne** ravno **tako dolga**, zato pa tembolj — **vas!** Saj ti je, če si kihnil **pred** trnovsko cerkvijo, Miha Verovšek v Vodmatu voščil «Bog pomagaj!» in če si pri Plankarju popil četrt cvička, je četrt ure pozneje že v prisilni delavnici molil kurat Šega za tvoje izpreobrnjenje, ker so govorile že cele Spodnje Poljane, da se potepaš po gostilnah in krokariš dan in noč in da imajo že pripravljen prostor zate v oni lepi rumeni hiši. Tako je bilo nekdaj, in menda dosti drugače tudi sedaj ni. Saj Ljubljančar ne more živeti brez — «aferic». Če jih ni, jih pa naredi, kakor sveti Matija led. Zasedaj imate pač dosti opraviti s «Peskovo». Bogme, ni lepa, in če se je polaste tržaški laški listi, ali vas bodo omazali pred svetom, da vas ne omije več vse ono milo, kar ste ga imeli razstavljenega na svojem «velikem sejmu»!

Da pa ne boste mislili, da ste samo vi Ljubljančanje tako srečni, da imate svoje afere, naj povem, da jih imamo tudi mi v Trstu, samo da so naše nekam drugačne kot pa vaše. Tako «afero» ima n. pr. prav sedaj uredništvo «Edinosti».

Kakor znano, so fašisti obdolžili nas Slovence, da je nekdo naših ljudi oskrunjeval italijanske vojaške grobove. Fašistovsko glasilo «Popolo d' Trieste» je kar zdivjalo. Ni je psovke, da bi nam je ne bi vrglo v obraz. «Edinost» je seveda storila vse, da dožene nesramnost laških očitanj. In posrečilo se ji je.

PRAVICA SE JE IZKAZALA.

Kakor je «Jutro» že poročalo, je bil **oskrunjevalec laških vojaških grobov — Lah, laški legijonar!**

«Edinost» je tedaj objavila uvodnik pod naslovom **«Vitezom ognja»**, v katerem je odgovorila «Popolu», na vprašanje, kdo so oni, ki zbirajo kosti laških mrličev, da je ta hijena — njihov človek, in pripomnila popolnoma pravilno, da se mora «Popolo» priznati moralno poraženim, da ga mora obsoditi vsa poštena italijanska javnost; da so lepaki, ki jih je nalepil v sramoto našega naroda po tržaških vogalih, sedaj oznanjevalci njegove lastne sramote. «Edinost» je pozvala «Popolo» naj sedaj pokaže svojo moško hrabrost, svoje viteštvo s tem, da prizna našemu narodu storjeno krivico, da obsodi požig Narodnega doma pri Sv. Ivanu in Sokolske dvorane v Rojanu; naj izpove, kar terja od njega čast in viteška dolžnost. «Na dan s svojo hrabrostjo junak!» In «Edinost» je zaključila s «Popolovimi» besedami: «Če imaš navzlic temu še toliko poštenosti in človečnosti v prsih, bij do krvi po teh prsih in priznaj, da je ostudno, če se najdejo med tvojimi ljudmi take prikazni!»

LAŠKO — VITEŠTVO.

Človek, ki količkaj pošteno misli, bi dejal, da je «Popolo» po vsem tem priznal lojalno svojo krivdo in se opravičil. Tako bi se vsaj zgodilo pri vas, v Ljubljani. Ali pri nas v Trstu piha drug veter.

Niti «Popolo» niti kak drug italijanski list ni popravil našemu narodu storjene v nebo vpijoče krivice. Vsi listi so molčali, kakor grob in molče še danes. Izpregovorila sta edino le «Popolov» glavni urednik in pa tajnik «fašija». Ali kako!!

Zahtevala sta opravičbe, obžalovanja zaradi žalitev, ki jih baje vsebuje zgoraj omenjeni članek «Edinosti» na naslov glavnega urednika «Popola» in voditelja «fašija», ali pa viteško zadoščenje, in sicer od ravnatelja «Edinosti», sedemdesetletnega starčka!

Poslala sta mu svoje zastopnike. Prvi stotnika Lupetino (renegata) in inž. Menerinija, drugi pa stotnika Pertota (renegata) in inž. Benvenutija. Po en inženir **obakrat je bil pač navzoč zato, da bi natančno izmerili, kako naj bi mesarili grešnika!**

Ali si je mogoče misliti večjo nesramnost! — Do krvi, do smrti so razžalili ne samo uredništvo «Edinosti», temveč ves naš narod, kar ga je od Soče do Vardarja, nas tu in vas tam prav enako, ko so nam očitali ono ostudno hudodelstvo, češ, **storjeno je bilo, ker ga je mogel storiti le vaš človek; sedaj pa,** ko se je izkazala pravica, ko je prišlo na dan, da je bil ta **gnusni zločinec Lah,** njihov človek, in se je zahtevalo zadoščenje od njih, **pa v svoji donebesni predrzni nesramnosti za**htevajo oni zadoščenja, češ **da so oni žaljeni!**

Take strahopetne nesramnosti je zmožen pač edino **le — tržaški Lah!**

Vedeli so, da se sedemdesetleten starec **ne bo hodil dvobojevat. Zato so hoteli izsiliti častno zadoščenje, obžalovanje, seveda, ker če bi ga ne dobili, bi naslednjo noč «Edinost» izginila v plamenih.**

To je junaštvo! To je viteštvo!

V takih razmerah se seveda ni čuditi, da sta bila zastopnika ravnatelja «Edinosti» kolikortoliko popustljiva, dasiravno bi lahko vsako zadoščenje odklonila takoj a limine, saj italijanski častni kodeks jasno določa, da od človeka nad 55 leti ni mogoče zahtevati viteškega zadoščenja, bi se bili maščevali z novimi požigi in razdejanji.

Ko to pišem, izid druge «afere», one s fašistovskim tajnikom, še ni znan. V prvi pa je prišlo do izjave, ki sta jo objavila «Edinost» in «Popolo». Ta poslednji seveda z debelejšimi črkami, bahaje se, češ: **«Popolno zadoščenje!»**

V izjavi je ugotovljeno, da je članek presegal meje vedre (kakšna je neki oblačna?) časnikarske polemike in da se se je priznalo glavnemu uredniku «Popola», da sme vprašati in prejeti viteško zadoščenje (dasiravno ni v članku niti dotaknjen, kaj šele imenovan niti z eno besedico). Zastopnika ravnatelja «Edinosti» izjavljata, da cenita in sta vedno močno cenila glavnega urednika «Popola» (kar je precej irrelevantno, saj nista onadva pozvana, da mu dasta zadoščenje). Članek je bil radi predidočih dogodkov pisan v času razburjenja in ni imel namena nikogar žaliti, temveč je hotel le braniti koristi jugoslovanskega prebivalstva v novih pokrajinah. Zato izražata svoje obžalovanje in smatrata, kakor da niso bile v članku proti listu «Popolo di Trieste» spisane žalitve izrečene.

Tako so torej izsilili od ravnatelja «Edinosti», da se je poklonil najbolj lopovskemu listu na svetu, tistemu, ki je teden dni prej zmerjal «Edinost» in ves naš narod s hijenami, žlevami, lopovi, podleži, ki je nam, celemu našemu jugoslovanskemu narodu, na najnesramneje zlobni način obešal oskrunjevanje grobov...

Namesto zadoščenja našemu smrtno žaljenemu narodu je prišlo zadoščenje njegovemu najnesramnejšemu žaljitelju — «Popolu»!

Kaj takega je mogoče samo tam, kjer ni prav čisto nobenega čuta več za čast in poštenje, kjer se je najpodlejša laž postavila na pedestal svete Resnice in kjer najnesramnejše lopovstvo velja za viteško junaštvo.

Kaj takega je mogoče edinole le v — Italiji!

No, in kaj poročete vi, «afer» žejni in lačni Ljubljančanje, o tej naši aferi, ki je pravtako tudi vaša kakor naša?!

Ali ne morda:

— Bog nam daj laških lir! Na vekomaj, amen!

Po svetu

— Dementi Gerharda Hauptmanna. Včeraj smo poročali, da se razpravlja v literarnih in umetniških **nemških** krogih o kandidaturi dramaturga in pesnika Gerharda Hauptmanna za predsednika nemške republike. To poročilo je prineslo več berlinskih časopisov, kot odgovor na te glasove pa je poslal Gerhard Hauptmann vsem časopisom svoj odločen dementi, zahtevajoč, da se njegovo ime ne imenuje za kandidata na čisto politično mesto.

— Prihod generala Pershinga v Evropo. Dne 14. t. m. se je ukrcal v New-Yorku na francoski parobrod «Paris» poveljnik ameriške armade general Pershing, ki dospe 20. t. m. v Havre. General namerava bivati nekaj dni v Parizu, nato pa krene v Koblenz, kjer bo inspiciral tamkajšnje ameriške okupacijske čete. 2. oktobra se vrne zopet v Pariz, da prisostvuje slavnostni položitvi častne kolajne ameriškega kongresa na «grob nepoznanega vojaka».

— Prebivalstvo Velike Britanije. Iz Londona poročajo: Po podatkih novega ljudskega štetja na Angleškem, ki je bilo pred kratkim izvršeno, šteje Velika Britanija brez Irske 42,767.530 ljudi; od teh je 20,430.623 moških in 22,333.907 ženskih. Iz podatkov ljudskega štetja iz leta 1911. razvidimo, da se je število prebivalstva povečalo za 4·7 odstotkov.

Politične beležke

+ **Razpust občinskega sveta ljubljanskega.** Pokrajinska uprava je stavila osrednji vladi predlog, naj se ljubljanski občinski odbor razpusti. Predlog se pravno utemeljuje s tem, da se pred dopolnitvijo občinskega odbora ne bi smela izvršiti konstitucija, češ da predpisuje zakon prisotnost občinskih odbornikov. To pravno mnenje je pač nevzdržno in se morejo za razpust občinskega odbora navajati do spremembe volilnega reda samo oportunitentni momenti. To bo moralo ministrstvo pretehtati, ko bo odločevalo, ali naj predlogu pokrajinske uprave ugodi ali ne.

+ **Et meminisse juvabit.** Glasilo NSS priobčuje danes članek, v katerem se zavzema, da bi se Macedoncem dalo značaj četrtega plemena in v državno ime delo razun SHS tudi še M. Trdi, da Macedonci niso Srbi. Namen članka ja slabiti državo v zunanjem svetu, kjer preže na take izjave. Pribijemo le to: v ustavotvorno skupščino so imeli volilno pravico vsi Macedonci brez razlike narodnosti. Volitev se je vršila pod nepopisnim terorjem «bugarašev». Izid je bil časten za demokrate, nekaj mandatov so dobili radikali, ostalo komunisti. **Ni eden teh poslancev ni zahteval v skupščini, da naj se Macedoncev ne smatra za Srbe.** Pač pa so poslanci arnavtske narodnosti zahtevali ime SHSA, kar se je odločno odklonilo, ker državni narod tvorijo le Srbi, Hrvati in Slovenci.

+ **O Protićevi proklamaciji** piše beograjski «Trgovinski glasnik» in pravi, da je vsakdo, ki količkaj pozna Protića, pričakoval nekaj globljega, nekaj pozitivnega. Protićeva proklamacija je pa čisto navaden polemičen članek, ki nima drugega namena, kot izzvati nesporazum med demokratsko - radikalno koalicijo. Sredstva, ki ž njimi operira Protić, so tako plitva, da jim ne more nasesti noben radikalni politik, ki je zadnja leta sodeloval v javnem življenju. Sredstva in način, s katerimi se bori Protić proti vidovdanski ustavi, so tako demagoška, da se vidi na prvi pogled, da so napisana za instinkte Radićevih in Koroščevih mas. Ni mogoče, da bi danes katerikoli srbski radikal, ki je zvest načelom radikalne stranke pred vojno, mogel pristati na Protićev program, ki negira vso zgodovino radikalne stranke. Vsako Protićevo akcijo pa že vnaprej onemogočuje osebni moment. Protićev napad na Pašića, ki je bil vedno in je še danes poosobljeni program radikalne stranke. Protićev izpad proti Pašiću znači že vnaprej propast vsake njegove akcije.

Sport in turistika

Plivačka Sekcija J. O. O. Zagreb, bo imela **svojo** glavno skupščino dne 2. oktobra **1921** v Zagrebu ob deseti uri dopoldne v prostorih «Zlatne Krune», **Gajeva ulica 8.** Vabljeni so vsi Plavalni klubi Slovenije, da se udeleže po svojih dveh zastopnikih tega sestanka. — Sportna Zveza.

Kranj — Kranjski Storžič. Kranjska podružnica Sl. pl. društva je dala markirati v zadnjem času več poti na Kranjski Storžič. Tistim, ki bi se peljali z avtomobilom ali s pošto do Tupalč, bi priporočal pot iz Predvora — na Bašeljsko sedlo — Storžič. Tistim pa, ki bi hoteli iti iz Kranja peš, bi nasvetoval najkrajšo pot skoz Kokrico-Spodnjo Belo-Žablje-Babni vrt (dobri dve uri, pot zelo lepa, lahko tudi z vozom). Z Babnega vrta — mimo Krničarja — na Javornik (Krničarjeva koča 1891) zopet dve uri; od tu proti žlebu in potem naravnost po žlebu do vrha Velikega Storžiča (2 uri). Nekako 200 m nad Javornikom se odcepi od poti po žlebu še ena pot na desno po strmini proti grebenu, ki pa je daljša in težavnejša, vendar pa ima to prednost, da dospeš, ko si dosegel greben, takoj na polje najlepših planink. Na vrhu Storžiča je pritrjena sedaj tudi nova taška iz bakrene pločevine, v kateri se nahaja spominska knjiga in štampiljke. — R. P.

Sokolski vestnik

Sokol I. Preminul je naš dobri brat Josip Maček. Pogreba, ki se vrši v ponedljek ob 16. uri se udeležimo v kroju. Zbirališče ob **pol 16. uri na Taboru.**

Vpisovanje sokolske dece k telovadbi bo v torek, dne **20.** septembra v telovadnici Ljubljanskega Sokola v Narodnem domu. V ta oddelek se bo sprejelo deco v starosti od 6. do 14. leta. Telovadba se bo vršila vsak torek in petek od 5. do pol 7. ure zvečer.

Seja starešinstva Jugoslovanskega sokolskega saveza in zletnega odbora se ne vrši v pondeljek dne 19. septembra, temveč v torek dne 20. septembra ob istem času. Prosimo točne udeležbe. — Zdravo! — Starešinstvo Jugoslovenskega Sokolskega Saveza.

Gospodarski odsek Ljubljanskega Sokola poziva vse članstvo in naraščaj, da sodeluje pri planiranju in popravi dirkališča, ker s tem pomaga moralno in efektivno svojemu društvu, da si postavi svoj dom, ki bo služil njim samim najbolj v prid. Zglasiti se je na dirkališču vsak dan od 15. ure dalje, ob nedeljah in praznikih pa od 9. do 12. ure in od 14. ure dalje. Bratje, pridite, da zgradimo od kamna do kamna palačo! Na svidenje! Zdravo!

•

Sokol v Cerkljah pri Krškem se zahvaljuje gdč. učiteljici Kristini Demšar za dar 1000 kron kot prispevek za nabavo telovadnega orodja. Priporoča to res napredno in narodno gospodično v kar najštevilnejše posnemanje v prid mlademu Sokolu v Cerkljah. — Starosta.

Iv. Hribar in nameravano novo izdanje Prešernovih pesmi

G. dr. Danilo Majaron mi je pred par leti izročil nekaj svoje starejše korespondence z raznimi literati in politiki. V tej korespondenci se nahaja tudi par pisem, ki jih je dr. Majaronu pisal Ivan Hribar.

Gospoda mi ne bosta zamerila, če iz teh pisem povzamem ona mesta, ki se tičejo nameravanega novega izdanja Prešernovih pesmi.

Leta 1885. je Danilo Majaron sprožil misel o novem izdanju Prešernovih pesmi. O tej nameri piše Ivan Hribar Majaronu dne 28. decembra 1885.: «Misel o izdaji Preširnovih del je zelo znamenita. Po kratkem Tvojem prvem naznanilu ugibala sva s Tavčarjem, kakošno svetobe[illegible]jo si spočel; [illegible] naji [illegible] torej daljše Tvoje sporočilo iznenadilo. Pridobi Stritarja vsekakor, da stvar izvrši. Založništvo bo — vsaj tako mislim — prav rada sprejela «Narodna tiskarna»; če ne, pa midva s Tavčarjem. Govoril sem o tej stvari tudi z Jurijem Šubicem in obljubil mi je, da bode prav rad ilustroval nekatere pesmi. Druge bi zopet ilustroval njegov brat Ivan; — in tako bi bila naša izdaja lahko vsaj približno podobna novej izdaji Schillerjevih spisov.

Govoril sem o stvari tudi z Levstikom in — se ve da — predno sem mu naznanil Tvoje prizadevanje, pozval ga, naj se stvari loti. Izprevidel sem pa, da čakamo zastonj od njega nove izdaje. On namreč vedno naglaša, da je še bolan in da neče svojega življenja žrtvovati za nehvaležni narod. Vidi se mu pa na lici, da je že zdrav in da bi trud o novej izdaji Preširna že še prestal. — Kuj torej Ti železo, dokler je še vroče!...»

Dne 6. januarja 1886. je Ivan Hribar Majaronu poročal sledeče: «Če si že Levstiku [illegible] ne vem, ker od 31. m. m. ne občujem več z njim: a če že si, tedaj si moža spravil v zelo slabo voljo. Kakor sem Ti že pisal, govoril sem jaz z njim zavoljo Preširnove izdaje. 31. m. m. vprašal sem ga zjutraj ob sedmih pri Švicarskej hiši — kamor sem doslej vsako jutro hodil zajutrekovat — če si mu Ti že kaj pisal glede nameravane izdaje Preširna. To je moža tako razjezilo, da je v navzočnosti necega strastnega nemškutarja začel nad mano rohneti, ko kak drvar in da je nas Slovence krstil z imenom «elendes Pack, welches ihn (Levstik) zu Grunde richten will». (NB. Levstik zbavlja rad po nemško, ker to menda več izdá.) Jaz sem na to ustal in odšel; od tedaj pa ne zahajam več v Švicarsko hišo, kedar je tam Levstik. — Vidiš torej, koliko pripomoči imaš od tega sicer izvrstnega in tako genialnega moža pričakovati glede izdaje Preširnovih pojezij. *Ne pusti pa, da bi stvar zaspala, kajti pridobil si bodeš* — ako nam Preširna v novej izdaji preskrbiš — *zahvalnost slovenskega naroda.* Sritar je mož, ki je utegne in more stvar izvršiti...»

Mesec dni pozneje, dne 6. februarja 1886. povprašuje Ivan Hribar: «Kako je s Preširnom? Bode-li kaj iz Stritarjeve nakane ali ne?», a dne 12. februarja poroča: «Ničmanovega Preširna pošiljam Ti. Čujem, da ga je vlani dal na novo odtisnit. Vsekakor Stritar stori čisto prav, ako moža, ki hoče s Preširnovimi pojezijami in Stritarjevo oceno delati kupčijo za svoj žep — iz katerega nikdar ne prileze ni plesnjiv krajcarček za kako narodno stvar — potiplje, kakor se spodobi. Misli o novej izdaji Perširna — in sicer o sijajnej izdaji — pa naj profesor Stritar ne pusti; skrbi zato!...»

Kakor kaže korespondenca, se je Hribar takrat tudi živo zanimal za izdanje Jurčičevih in Stritarjevih spisov. Dne 12. februarja je Ivan Hribar pisal Majaronu: «Jaz sem zasnoval novo zavezo: — zavezo prijateljev slovenskega slovstva. V kratkem upam, da se ustanovi in da začne delovanje. Členi te zaveze bodo se morali obvezati kupiti vsako leto po pet slovenskih knjig — katere jim bode označilo vodstvo. Imel sem pred vsem v misli razprodajo Jurčičevih spisov; stvar pride pa prav tudi Stritarjevim spisom. Samo časa se mi nedostaja — grozno nedostaja...»

Bil je to čas, ko je Ivan Hribar s Tavčarjem izdajal «Slovana» ter z njim učinkovito pesezal tudi v literaturno življenje

Dr. Fr. I.

Iv. Hribar kot pospeševatelj češko-jugoslovanske zveze

Romantično vseslovanstvo v predmarčni dobi je doživelo v burnem l. 1848. hudo preskušnjo. Slovani so priredili svoj «Slovanski kongres» v Pragi, a do pozitivnih zaključkov niso prišli. Vse je bilo še motno in nejasno. V parlamentu so potem Čehi in Slovenci skušali hoditi skupno pot, a zgodovinske tradicije in praktične razmere so bile tako različne, da niti to ni bilo vselej mogoče.

Med tem so se začele skupne zveze v narodnih društvih. Češke «besede» so se udomačile tudi pri nas, (to so bili zabavni večeri narodne inteligence) po čeških čitalnarskih spolkih» smo začeli tudi mi ustanavljati svoje «čitalnice», po češkem sokolu smo tudi mi ustanovili «Južnega sokola». Pri nas so delovali češki glasbeniki (Mašek, Nedved) v narodnih društvih, češka pesem se je družila s slovensko, «Kje dom je moj» je postala skoraj tudi naša narodna himna.

V tem času je delal pri nas z vso vnemo preprosti uradnik Jan Lego za kulturne zveze.

L. 1868. pa je tudi na političnem polju prišlo do ožjih zvez, kajti doletela nas je s Čehi v ista obsodba. Za «mladočehi» so nastali tudi pri nas «mladoslovenci», za češkimi tabori smo začeli tudi mi prirejati slovenske tabore. Med tem smo prišli iz romantičnih sanj še bolj na realna tla — spoznali smo, da se moramo gospodarsko osamosvojiti in se osvoboditi iz nemških rok. Industrija, banke, narodna podjetja in geslo «svoji k svojim» so nas imeli rešiti nemške nadoblasti. Čehi so bil gospodarsko bolj močni in so kmalu napredovali. Pri nas je Miha Vošnjak ustanavljal hranilnice in posojilnice, industrije in bank pa nismo mogli ustvariti takoj, ker smo bili gospodarsko še preslabi. Za kulturnimi in političnimi zvezami med Čehi in nami se je torej imela začeti gospodarska medsebojna podpora, da uničimo nemško gospodarsko silo, ki smo jo gojili kot gada na prsih, kajti nemški industrijalec ali trgovec je živel od naših grošev, politično pa je bil naš najhujši nasprotnik. Na tem polju je bilo torej treba nemštvo uničiti in s tem smo ob enem okrepili svoje gospodarske sile.

Na tem polju je mladi Ivan Hribar začel svoje delo. Navdušen Slovan je zaradi demonstracij odšel z naših šol v Prago in se posvetil gospodarskim študijam. Z banko «Slavijo» je prišel nazaj v Ljubljano in je s vsemi silami delal za gospodarske zveze med Čehi in Jugoslovani. Nemške zavarovalnice so pri nas izgubljale člane. Praktičen mož je skušal uveljaviti svoje načrte na praktičen način. Slovenci so se začeli hoditi učit v Prago. Priredili so par velikih izletov na narodopisno razstavo, na Velehrad oz. v Prago ob Metodovi 1000 letnici (1884) na jubilejno razstavo itd. Praga in Ljubljana sta se zbližali; nadaljnje delo so izvršili sokolski zleti.

Od l. 1870 je stal Ivan Hribar kot posredovatelj med Čehi in nami — zadnja leta se je po teh gospodarskih zvezah razvila naša industrija in banke.

Vse te zveze so vodile do našega skupnega političnega boja v avstrijskem parlamentu in do našega enotnega nastopa v svetovni vojni.

Zasluge Ivana Hribarja za zvezo med Čehi in Jugoslovani so velike: pisatelj te zgodovine bo mogel ob njegovi osebi podati pregled polstoletnega našega skupnega dela. Beseda «vzajemnost» je našla v njem vedno praktičnega moža, ki je videl, da mora besedi slediti dejanje. Zgodovina našega narodnega gospodarstva bo s spoštovanjem imenoval njegovo ime. Češko-jugoslovansko bratstvo ima v njem svojega izrazitega zastopnika.

J. B.

SLOŽNO DELO SPASI NAROD
ZATO BODIMO SLOŽNI V DELU
ZA JUGOSLOVENSKO MATICO

Domače vesti

* **Sprejem pri gosp. pokrajinskemu namestniku.** Jutri, 19. t. m. se vrši ob 9. uri v veliki dvorani vladne palače sprejem, h kateremu so vabljeni vsi, ki se spominjajo jubileja gosp. pokrajinskega namestnika.

* **Ivan Hribar — častni meščan Kranja.** Občinski odbor v Kranju je na predlog župana g. Cirila Pirca imenoval ministra in pokr. namestnika, gosp. Ivana Hribarja, v znak hvaležnosti in spoštovanja ter priznanja njegovih velikih zaslug za naš narod za častnega občana mesta Kranja.

* **Iz naše generalitete.** Upokojena sta: bivši vojni minister general Milovil P. Rašić in pešadijski polkovnik Janko Vukasović. Kakor poroča beograjska «Epoha», bo takoj po povratku kralja Aleksandra imenovanih šest novih generalov.

* **Z ljubljanske univerze.** Ravnokar je v tisku izšel seznam predavanj na ljubljanski univerzi za zimski semester 1921-1922. Inskripcija za zimski semester, ki traja od 1. oktobra 1921 do 15. januarja 1922, traja od 1. do 9. oktobra. Akademične oblasti za prihodnje študijsko leto so sestavljene tako-le: Rektorat: rektor prof. dr. Gregor Krek, prorektor prof. dr. Eilhard Zupančič, univerzitetni tajnik dr. Matej Šmalc; univerzitetni svet: predsednik rektor, podpredsednik prorektor, poslovodja prof. dr. Franc Kidrič, člani vsi redni profesorji; univerzitetna uprava: rektor in vsi dekani; dekanat filozofske fakultete: dekan prof. dr Artur Gavazzi, prodekan prof. dr. Prijatelj; dekanat juridične fakultete: dekan prof. dr. Metod Dolenc, prodekan prof. dr. Rado Kušelj; dekanat medicinske fakultete: dekan prof. dr. Alfred Šerko, prodekan prof. dr. Ivan Plečnik; dekanat tehniške fakultete: dekan prof. dr. Maks Samec, prodekan prof. dr. Karel Hinterlechner; dekanat teološke fakultete: prof. dr. Franc Grivec, prodekan prof. dr. Aleš Ušeničnik; univerzitetno sodišče: prof. dr. Rado Kušelj, prof. dr. Stanko Lapajne, prof. dr. Alfred Šerko in univerzitetni sekretar dr. Matej Šmalc. Pregled o frekvenci v zadnjem letnem semestru izkazuje 998 rednih in 53 izrednih, torej skupaj 1051 slušateljev. Ženskih slušateljev je 81 rednih in 17 izrednih.

* **Peskovo afero** razvlačujejo po listih kar trije novi možje. G. Alfred Šerko polemizira z dr. Tavčarjem to pot v «Slovencu», češ da je to, kar je stvar vlade, javna zadeva. Z g. Šerkom se v tem oziru strinjamo. Tudi on bo pomirjen, ko bo čital poročilo o sodnijski razpravi, ki bo 24. t. m. v Ptuju. Hudo razžaljena sta gg. Bračun in Štefanović. G. Bračun pogreva znano laž o čeku za 100.000 K s podpisom dr. Žerjava, ki ga je baje nekdo hotel porabiti za podkupljenje neke priče. Pooblaščeni smo od g. dr. Žerjava, da s tem v njegovem imenu ponudimo g. Bračunu ta ček, ali enak znesek, ako je tak ček sploh kedaj ekslstiral. G. Bračun lahko porabi vseh 100.000 kron za volilni fond NSS. Ako se pa izkaže tudi za g. Bračuna, da čeka ni bilo, bo g. Bračun plačal za Jugoslov. Matico 100.000 K. V ostalem pa vesta gg. Štefanović in Bračun, da bo 24. t. m. v Ptuju razprava, kjer bo sodnik ocenil verodostojnost ponudenih dokazov. G. Bračun že v naprej žali pričo, še predno jo pozna in predno ve kako podrobnost. O dostojnosti pa bodo vsi Peskovi branitelji lahko podpisane članke pisali po sodni razpravi. Tedaj se bodo potrkali na prsa in z nami vred potožili: Si tacuisses!

* **Shod v Peskovi zadevi** sklicuje NSS. Dober tek zborovalcem! Če so pošteni, bodo predložili tudi resolucijo sledeče vsebine: Ako se g. Pesku dokaže le količkaj tega, kar se mu očita, se ga izključi iz javnega življenja, NSS pa, ki je radi njega izvala vso javnost, se razpusti. Če so gg. tako gotovi nedolžnosti svojega gospodarja, lahko z mirnim srcem jutri to resolucijo sprejmejo. G. Deržič bo tudi povedal, zakaj se ni že peljal v Beograd, da s Peskom in dr. Rybařem pregleda spis. Danes bi bil lahko že nazaj.

* **Še ena pravda.** Kakor znano, se je vršil dne 8. septembra v Ptuju shod NSS, na katerem je poslanec Brandner pod zaščito imunitete na nesramen način napadel gosp. okrajnega glavarja dr. Pirkmajerja in mu po krivem očital razna nedovoljena dejanja. Brandner je trdil, da ima svoje informacije od »predstaviteljev NSS» v Ptuju. Danes je obrekovani gosp. glavar vložil proti Brandnerju in njegovim ptujskim pomagačem tožbo, da jim da priliko, da možato zastopajo svoje trditve. Upati je, da bo tudi imunitetni odsek izročil obrekovalca.

* **Prenapolnjene mariborske slovenske šole.** Število šoloobveznih otrok v Mariboru je letos tako naraslo, da so vse šole prenapolnjene. V dekliško šolo v Cankarjevi ulici se je vpisalo okoli 500 gojenk; prvi razred dekliške meščanske šole bo imel letos kar štiri sporednice. Podoben položaj je tudi na ostalih slovenskih zavodih.

* **Spojitev obeh nemških osnovnih šol v Mariboru.** K naši včerajšnji notici o padanju števila nemških otrok v Mariboru se nam naknadno poroča, da bosta obe nemški osnovni šoli že letos spojeni v en zavod. Osnovna šola v magdalenskem predmestju se namreč opusti in združi z nemško osnovno šolo na Zrinskega trgu.

* **Podpisovanje državnega posojila na Štajerskem.** V Mariboru je v posojilnici v Narodnem domu podpisal notar v pok. gosp. Anton Ploj 100.000 kron državnega investicijskega posojila, južnoštajerska hranilnica v Celju pa je podpisala 4 milijone kron.

* **Ga. Marija dr. Treova †.** Včeraj ob pol 7. uri zvečer je po dolgem trpljenju izdihnila gospa Marija dr. Treova, soproga odvetnika g. dr. Dragotina Treo in tašča odvetnika g. dr. Frana Novaka v Ljubljani. Izhajala je iz znane narodne kraške rodbine Mahorčičeve v Sežani. Vest o prerani njeni smrti bo vzbudila globoko sožalje v mnogih narodnih rodbinah v Ljubljani, na Goriškem in drugod, ker je pokojnica bila na široko znana in vsled svojih blagih lastnosti priljubljena. Pogreb pokojnice se vrši v ponedeljek dne 19. septembra ob 2. uri popoldne iz Knafljeve ulice št. 4. Prizadetim žalujočim naše najiskreneje sožalje!

* **Smrtna kosa.** Včeraj dopoldne je nenadoma preminul v Ljubljani, star komaj 44 let, znani trgovec g. Josip Maček. Pokojnik je bil izredno marljiv in podjeten trgovec in podpiratelj narodnih društev. Preostalim naše iskreno sožalje.

* **Smrtna kosa.** Otročje bolezni, ki se pojavljajo posebno v Ljubljani in njeni okolici vedno bolj in bolj, zahtevajo vsak dan nove žrtve. Tej bolezni je podlegel danes po dvadnevnem hudem trpljenju Peter Majcen, edini sinček gospoda Franca Majcena tajnika demokratske stranke v Ljubljani. Naj mu bo lahka zemljica! Njegovim starišem naše sožalje!

* **Društvo bančnega uradništva Slovenije v Ljubljani vabi vse bančne uradništve** brez razlike na zborovanje, katero se vrši v torek, dne 20. t. m., ob 20. uri v veliki dvorani Mestnega doma. Dnevni red: Pokojninsko zavarovanje. Ker je to vprašanje izvanredne važnosti za slehernega.

* **Društvo zasebnega uradništva v Ljubljani** sklicuje v pondeljek 19. t. m. ob 8. zvečer v veliki dvorani Mestnega doma shod vseh organiziranih in neorganiziranih zasebnih nameščencev v zadevi pokojninskega zavarovanja in delavske zbornice. Vse tovariše in tovarišice pozivljamo, da se shoda z ozirom na jako važen dnevni red zanesljivo udeleže.

* **Orkestralno društvo «Glasbene Matice» v Ljubljani** sklicuje pričetkom tretjega leta svojega delovajna redni občni zbor, ki se vrši v torek 21. t. m. ob polsedmi uri zvečer v mali dvorani «Glasbene Matice ,Gosposka ulica št. 8, soba št. 17. K polnoštevilni udeležbi se vabijo vsi dosedanji društveni člani; istočasno lahko prijavijo svoj pristop k društvu kot novi izvršujoči člani v ansamblskem ali orkestralnem igranju izvežbani glasbeniki amaterji in orkestraši vseh godalnih inštrumentov (zlasti kontrabasisti, violisti in čelisti), ki so možni slediti v igri pri skupnem igranju ter imajo resno voljo s požrtvovalnim delovanjem povzdigniti in pospeševati orkestralne glasbe. Namen društva, ki je že s svojimi dosedanjimi koncerti pokazalo, da umeva vršiti svojo idealno nalogo, je, v tekoči glasbeni sezoni še poglobiti svoje umetniško delovanje in nuditi občinstvu večje število sinfonij in drugih orkestralnih del. V svrho dosege tega cilja želi društvo pritegniti k sebi kolikor mogoče dobrih, vestnih in vztrajnih članov. Zato apelira odbor društva na vse one, ki so zmožni, ga podpirati v njegovem idealnem delovanju, tudi na one, ki goje dosedaj v raznih glasbenih društvih samo tujerodno takozvano salonsko glasbo, da se povzpno kolikor mogoče na visoko stopnjo. Vsi dobri orkestraši pristopite k orkestralnemu društvu «Glasbene Matice», ki Vam nudi tudi ugodnosti pri nabavi inštrumentov in glasbenih potrebščin!

* **Škandalozne poštne razmere** vladajo na Uncu pri Rakeku. Kraj je oddaljen le 20 minut od železniške postaje, pošto iz Ljubljane pa dobiva še le tretji dan! Še slabše je z odpošiljanjem, ker rabi pismo skoro dva dni, predno pride na kolodvor. Vzrok za to je edino malomarnost in zaspankarnost, saj smo imeli pred vojno redno dvakratno poštno zvezo na dan, danes pa nimamo niti enkrat redne Prosimo poštno ravnateljstvo, da te škandalozne nedostatke vendar že enkrat odpravi.

* **Pozor pred požari in tatovi!** Čuje se, da je pri zadnjih velikih požarih na deželi zgorelo tudi mnogo gotovega denarja, v Klečah baje okoli poldrugi milijon kron: samo enemu posestniku je zgorelo 100.000 kron. Spričo tega bi bilo mnogo bolje nalagati denar v hranilnice, kjer je popolnoma varen pred požarom in tatovi. Ako ga vložnik potrebuje, ga dvigne lahko takoj brez odpovedi. Še boljša prilika za plodonosno nalaganje denarja je 7% državno posojilo, katerega je najela država, da spopolni vozni park na železnicah in zaradi razne neobhodno potrebne železnice ter pristanišča. Ublaženje draginje je namreč v veliki meri odvisno od prometnih sredstev in dobrih železniških zvez. Ako potrebuje lastnik 7% državnih obveznic denar, lahko obveznico proda pri banki, ali pa najame proti zastavi obveznice posojilo 7% državno investacijsko posojilo se lahko podpiše pri vseh ljubljanskih denarnih zavodih. A. F.

* **Ne moremo verjeti** Pišejo nam: V zadnjih 48 urah je izginila po čudovitem «naključju» mast v vseh trgovinah. Naša «Samopomoč» je dobila pred kratkem cel vagon masti. Ko pa prihajamo, da jo kupimo, nam pravijo, da so jo dobili samo tri sode. Ali hoče tudi «Samopomoč» prikriti svoje zaloge in počakati višjih cen? — Zadrugar. — Objavljamo ta dopis, ker nam prihaja od verodostojnega uradnika, ki nam zatrjuje, da so navedena dejstva resnična. Vendar ne moremo verjeti, da se vodstvo te prepotrebne organizacije strinja s takšnim postopanjem. Želeti je, da se zadeva preišče in pojasni, že zaradi dobrega imena «Samopomoči».

* **Iz Dola pri Hrastniku** nam poročajo: V sredo je na Kalu pogorelo Jezernikovo posestvo. V poslopju se je nahajala ekskurendna šola. Požar je baje nastal pri zažiganju posteljnine pokojne stare posestnice.

* **Tatvina.** Doslej neznani tatovi so včeraj ponoči preplazili dva metra visoko ograjo skladišča stavbene tvrdke Balcer v Mariboru, vlomili v pisarno in odnesli s seboj kolo in več drugih predmetov. —

* **Koncert v hotelu «Bellevue» v Ljubljani.** Danes v hotelu «Bellevue» nad Šiško koncert salonske kapele od 16. do 22. ure. Vstop prost.

* **Koncert v hotelu «Tivoli»** v Ljubljani bo dne 17., 18. in 19. septembra od 17. do 21. ure. Vstopnina prosta. Se priporoča Vekoslav Dolničar.

TRAGIČNA SMRT

19letni baron Codelli ustreljen od vojaške straže.

V noči od petka na soboto se je pripetil pred Codellijevem gradom v Ljubljani tragičen slučaj, ki je zelo razburil ljubljansko okoliško občinstvo. Vojaška straža je ustrelila mladega barona Antona Codellija. Kakor vedno, tako so tudi v tem slučaju narastle razne govorice, ki so opisovale žalosten dogodek v najrazličnejših verzijah.

Kolikor se je moglo dosedaj ugotoviti, se je odigrala tragedija, ki je uničila nade obče spoštovane rodbine Codelli, tako-le:

Anton Codelli je bil v petek popoldne pri neki družini v Novem Vodmatu za botra. Botrino so zaključili v gostilni pri Storu. Okrog pol dvanajste ure se je vračal Codelli precej vesel in dobre volje domov. Šel je ob progi. Ko je prišel do vojaškega skladišča, ga je ustavila prva straža s klicem: «Stoj!» Codelli je pobegnil — vojak je ustrelil. Zadel ni — in Codelli je priletel do druge straže, ki ga je istotako ustavila s klicem: «Stoj!» A tudi sedaj Codelli ni obstal. Tekel je dalje, nakar je vojak trikrat ustrelil za njim. Seveda ni nikdo vedel, kdo je. Straža je pozvala pomoč, in častnik je odredil posebno četico, da poišče begunca. Res so našli Codellija v nekem grmu žive meje in ga potegnili iz skrivališča. Peljali so ga na stražnico. Na potu pa se jim je Codelli iztrgal in pobegnil. Nato je padel peti — smrtni strel. Krogla je zadela Codellija v vrat pod ušesom in prišla na čelu zopet ven. Prestreljena je bila cela lobanja, tako, da so izstopili možgani. Smrt je nastopila takoj.

Šele ko so mrtveca preiskali, so dognali, kdo je. Truplo so odpeljali na prošnjo očeta v domačo kapelico pri Codellijevem gradu, kjer je bilo včeraj obducirano.

Tako uradno poročilo. Vojaška oblast je uvedla tudi s svoje strani strogo preiskavo, ki pa še ni končana. Zato se sedaj vzdržujemo vsake pripombe. Vsekakor pa je nujno potrebno, da se žalosten dogodek čim prej in čim bolje razjasni, zlasti tudi čudno, neumevno in skoro neverjetno postopanje mladega Codellija, ki se je kot inteligenten človek pač moral zavedati opasnosti svojega ravnanja.

Slovenski kmetje v Srbiji

Rakinac, 13. septembra.

V Požarevcu smo prenočevali v privatnih hišah, kjer smo bili sprejti z vso ljubeznivostjo, ki jo zmore le iskrena srbska duša. Po zavžitem «sladkem» (stari narodni običaj) smo se posamezniki zapletli z družinami v živahne razgovore, tičoče se naših sovragov in naše bodočnosti. Solze so nam silile v oči, ko so sivolase žene tožile o grozodejstvih, povzročenih po Bolgarih. O tem več po sklepu potovanja.

Po ogledu spomenika Miloša Obrenovića v mestnem parku so nas povedli reditelji po širokih mestnih cestah v imenitnejše narodne zavode. V «Domu ratne siročadi» smo videli varno zavetje 75 vojnih sirot, ki jih oskrbuje država; učita jih dve učni moči, po 13. letu pa jih oddajajo obrtnikom v izučbo.

Zanimiva je Gospodinjska šola, v kateri mestne žene vzdržujejo 112 gojenk, izobražujoč jih v šivanju, pletenju na stroje, preji narodnih tkanin, odej i. dr. in oskrbujejo, da se nepismene okoličanke izobrazijo tudi v osnovnih naukih ljudske šole. Absolventinje vseh štirih razredov ljudske šole dobe možnost do višje gosodarske izobrazbe. Društvo, ki vzdržuje šole, šteje 400 članov.

Glavni Savez srbskih zemljoradničkih zadruga ima za okolico v Požarevcu svojo podružnico, ki dobavlja svojim 140 članom vse gospodarske in kmetijske potrebščine. Naj omenim, da je centrala prodala prvo leto 20.000 plugov, od teh v Požarevcu samem 4000.

Ob poldevetih smo se iz ljubkega 12 tisoč prebivalcev broječega mesta odpeljali na 14 vozeh proti Ljubičevemu, kjer smo si ogledali res lepo urejeno državno žrebčarno, ki vzdržuje 68 žrebcev, 64 kobil, 11 lanskih žrebet, 20 letošnjih, 35 glav montafonskih in simodolskih krav, 24 volov in 20 delavnih konj. Hlevi so nad vse lepo in higijensko urejeni. Gospod ekonom nam je razložil mnogo koristnega o krmljenju, zlasti letošnjem, ko jih sili suša, da bodo morali krmiti celo s slamo, kar doslej ni prišlo v poštev. Po gostoljubnem pogoščenju z svinjino (na ražnju) in pivom, smo se ob 10. uri odpeljali dalje. Ob strani nas je spremljala prijazna gorica Čačalica, onstran Morave pa se je razgrinjala pred nami širna Moravska dolina s prerodovitnimi nasadi turščice. Med njimi se razpletajo špalirji akacijevega drevja, ki daje seljaku les za kole vinskim trtam, ogradam, za stavbe, kurjavo itd. Spotoma smo srečavali seljakinje, ki so peš ali sedeč na vozovih predle volno, ravnotako kakor deklice na paši, na dvorih, v selih.

Ob pol devetih smo se iz ljubkega. 12 tisoč prebivalcev broječega mesta odpeljali na 14 vozeh proti Ljubičevemu, kjer smo si ogledali res lepo urejeno državno žrebčarno, ki vzdržuje 68 žrebcev, 64 kobil, 11 lanskih žrebet, 20 letošnjih, 35 glav montafonskih in simodolskih krav, 24 volov in 20 delavnih konj. Hlevi so nad vse lepo in higijensko urejeni. Gospod ekonom nam je razložil mnogo koristnega o krmljenju, zlasti letošnjem, ko jih sili suša, da bodo morali krmiti celo s slamo, kar doslej ni prišlo v poštev. Po gostoljubnem pogoščenju s svinjino (na ražnju) in pivom, smo se ob 10. uri odpeljali dalje. Ob strani nas je spremljala prijazna gorica Čačalica, onstran Morave pa se je razgrinjala pred nami širna Moravska dolina s prerodovitnimi nasadi turščice. Med njimi se razpletajo špalirji akacijevega drevja, ki daje seljaku les za kole vinskim trtam, ogradam, za stavbe, kurjavo itd. Spotoma smo srečali seljakinje, ki so peš ali sedeč na vozovih predle volno, ravnotako kakor deklice na paši, na dvorih, v selih.

Dolga je bila procesija naših štirinajsterih voz in le vzornemu redu, vzdrževanem po zletnem voditelju Vaclavu Djordjeviću, upravniku okružnog saveza zemlj. zadruga gre hvala, da se je vožnja izvršila popolnoma nemoteno. Cesta je sicer široka do 30 m, dobro tlakovana, a treba se je bilo izogibati porušenim mostovom; na klancih so nam delale skrbi večkrat dokaj strme padavine, iskre konje pa je bilo težko zadrževati. Ob potih sta nas navdušeno pozdravljala seljak in seljakinja, v svojih slikovitih narodnih nošah, v Lučicah, Poljani, Vlaškem dolu, Prugovem pa nas je sprejemala šolska mladina pod vodstvom vrlega učnega osobja.

V Aleksanrovac smo dospeli ob pol 1. Veliko množica seljakov in šolske mladine pod vodstvom popa in učiteljstva nas je glasno pozdravljaje povedla v veliko gostilniško dvorano, kjer so nas zopet bratovsko pogostili. Po obedu — z mnogimi zdravicami — smo se v manjših skupinah razkropili po selu, da ogledamo kmetska bivališča. Mnogo hiš se šele dviga iz vojnih ruševin, dočim jih je mnogo že v porabi. Značilen je slog teh hišic s četverostranimi streharni. Stavbe grade večinoma iz opeke, ki so jo sami žgali ali pa so jo sušili na solncu. Stene ometavajo z nekim blatu podobnim ometom, ki vanj vlagajo raznovrstne kamenčke. Revna seljakinja ima «kuću» z dvema sobama, ki obsegata jedva 9 m² prostora. Tlak sestoji iz steptanega blata in služi obenem za posteljo. Poleg štedilnika je peč, ki v njej pozimi kurijo tudi s turščino slamo.

Boljša hiša ima spavaćo s potrebno množino posteljnakov ali ležišč na deskah v gospodinski sobi so 1 peč, omara, klop, miza i. dr. Hlevi so navadno leseni iz akacije in ometani z blatom, jasli so istotako iz kolov, razpredenih z grmičevjem, vrtovi so zagrajeni z jednakim materjalom. Skoro vsaka hiša ima nadalje drvarnici počohen «koš», turščinjak, ki v njem suše koruzo.

Kmalu po 4. uri popoldne smo se odpeljali dalje. V Orehovcu nas je prestregla šolska mladina, katere učitelj nam je razkazal šolo, ki se ravno zopet dviguje iz vojnih razvalin.

V Rakincu smo se ustavili. En del nas bo prenočil tu, drugi del je odšel dalje v bližine Žabarja, kjer se jutri zopet sestanemo.

* **III. skupščina Jugoslovanskega zdravniškega društva** je bila zaključena z izleti na Bled in Bohinj, oziroma v Rogaško Slatino. Udeležniki so mogli dovolj zahvaliti na gostoljubnem, bratskem sprejemu vsepovsod, kamor so prišli. Ljubljančani so kar tekmovali med seboj, kako bi našim gostom pokazali bratsko ljubezen. Ob prihodu vlakov so pričakovali gostitelji svoje goste na kolodvoru in jih odpeljali v avtomobilih in kočijah na stanovanja. Marsikateri ljubeznjivi Ljubljančan se je žalostil, ako ni dospel odkazani mu gost ter je zahteval, naj se mu odkaže drugega. Ravno tako prisrčno so bili naši gostje sprejeti na Bledu in Bohinju oziroma v Rogaški Slatini. Ljubljanskemu občinstvu, našim Blejcem in Bohinjcem, Tourist office in ravnateljstvu Rogaške Slatine kakor tudi vsem drugim prijateljem, ki so izkazali toliko simpatij našim gostom, izreka najprisrčnejšo zahvalo Slovensko zdravniško društvo.

* **Poziv. Stranke,** ki imajo kako tirjatev do slov. zdravniškega društva ob priliki III. skupa Jugoslovanskega lekarskega društva v Ljubljani, naj te tirjatve sigurno do 25. septembra t. l. naznanijo g. dr. A. Praunseissu v Ljubljani, ker se na poznejše prijave ni mogoče ozirati.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij „Jutra“.
Odgovorni urednik Vit. F. Jelenc.

Mesto posebnega obvestila.

Bolestnim srcem javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je predraga naša

Marija dr. Treo-va

roj. Mahorčičeva

danes v soboto dne 17. septembra ob ¼ 7. zvečer po dolgotrajnem in mučnem trpljenju mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb nepozabne pokojnice se bo vršil v ponedeljek dne 19. t. m. ob 2. popoldne iz hiše št. 4, Knafljeva ulica, na pokopališče k Sv. Križu.

Vsem, ki so predrago ranjko poznali, jo priporočamo v blag, neskaljen spomin.

Ljubljana-Sežana, dne 17. septembra 1921.

Marija vd. Mahorčičeva, mati; — **dr. Dragotin Treo,** soprog; — **Boris, Vida dr. Novakova,** otroka; — **Ludovik Mahorčič,** brat; — **dr. Fran Novak,** zet; — **Albina vd. Višnikarjeva, Mila Mahorčičeva,** svakinji.

Mark Twain:

Povest o strahovih

Najel sem si prostorno sobo visoko gori v Broadwayu, v razsežni stari hiši, katere višja nadstropja so bila dolgo let pred menoj brez stanovalcev. Prostori so bili davno izročeni prahu in pajčevinam, samoti in molku. Bilo mi je, kakor da se tipljem med grobovi, kakor da vdiram v zasebno življenje mrtvih, ko sem lezel prvo noč v svojo novo stanovanje. Prvič v mojem življenju se me je polastila babjeverna groza; in ko sem na stopnicah zavil okrog temnega vogala in je plavala pred menoj mehka tenčica nevidne pajčevine ter se dotaknila mojega obraza, sem se zdrznil, kakor kdo, ki je srečal pošast.

Kako vesel sem bil, ko sem dospel do svoje sobe in sem mogel trohnobi in temi zaloputniti vrata pred nosom. V kaminu je plapolal vesel ogenj in sedel sem predenj z ugodnim občutjem olajšanja.

Dve uri sem sedel tam. Mislil sem na minule čase. Klical sem si v spomin nekdanje doživljaje in vabil polpozaljene obraze iz megle prošlosti, pri tem pa sem prisluškoval v duhu glasovom, ki so že davno za vse čase utihnili, — in nekdaj priljubljenim pesmim, katerih sedaj nihče več ne poje. In ko se je moje sanjarjenje nagnilo v otožnost, ki je postajala vedno težja, so se ublažili zunaj tuleči vetrovi v rahle tožbe, besno tleskanje dežja na šipe se je omililo v mirno trkanje, polagoma je zamrl hrup po cestah, dokler niso utihnili tudi nagli koraki zadnjih zakasnelcev in ni bilo ničesar več slišati.

Ogenj je pogorel. Čustvo osamelosti se me je polotilo. Vstal sem in se razpravil, pri čemer sem hodil po sobi po prstih in delal vse skrivoma, kakor da bi bil obdan od spečih sovražnikov, ki bi mi bili usodni, ako bi motil njihov spanec. Pokril sem se v postelji in tiho prisluškoval šumu dežja in vetra in mirnemu rožljanju daljnih okniv, dokler me ni vse to uspavalo.

Spal sem trdno, koliko časa, ne vem. Nenadoma se vzdramim, poln grozotnega pričakovanja. Okrog mene je vladal globok molk. Ničesar ni bilo čuti razen utripov mojega srca. Tedaj, čez nekaj časa, je jela odeja počasi polzeti proti vznožju postelje, kakor da jo kdo vleče. Nisem se mogel zganiti; nisem mogel izpregovoriti. Še vedno je lezla odeja premišljeno doli, dokler niso bila moja prsa razodeta. Tedaj sem zgrabil odejo z veliko silo in jo zvlekel zopet čez glavo. Čakal sem, prisluškoval, čakal. Zopet se je začelo vztrajno potezanje in zopet sem ležal otrpel nekaj sekund, ki pa so se leno vlekle celo stoletje, dokler niso bila moja prsa zopet gola. Končno sem zbral vso svojo energijo, potegnil odejo nazaj in jo krepko držal.

Nato sem čakal. Polagoma sem začutil lahno cukanje in zgrabil odejo trdneje. Cukanje je postajalo močnejše, ojačilo se je v silno tego — močneje in močneje. Moral sem odejo izpustiti, in v tretjič se mi je izmuznila. Zastokal sem. Z vznožja mi je odjknil stok, debele znojne kapljе so mi stopile na čelo. Bil sem bolj mrtev ko živ.

Tedaj sem začul težko stopinjo v svoji sobi — korak slona, se mi je zdelo, zakaj od človeškega bitja ni mogla izhajati. Stopinje so se oddaljevale od postelje, to me je tolažilo. Čul sem, da so se bližale vratom, šle skozi, ne da bi premaknile zapore ali ključavnice, se odmikovale po temnih, turobnih hodnikih, čuti je bilo le škripanje tesk in brun — potem pa je zavladal zopet globok molk.

Ko se je moje razburjenje poleglo, sem si dejal:

«To so sanje, kratkomalo grde sanje.»

Tako sem ležal in premišljeval, dokler se nisem popolnoma uveril, da so bile sanje; všečno sem se nasmehnil in bil zopet dobre volje.

Vstal sem in prižgal luč; ko sem se prepričal, da sta ključavnica in zapah prav taka, kakor sta bila, ko sem ju pustil, se je razlilo po mojem srcu pomirjevalno smehljanje in zaokrožilo moje ustne. Zgrabil sem za pipo, jo prižgal in ravno hotel sesti k ognju, ko mi je zdrknila pipa iz onemoglih rok, kri je zbežala z lic in moje mirno dihanje se je izpremenilo v hlastanje po zraku. V pepelu pred kaminom, tik odtisa moje gole noge, se je nahajal drugi odtis, ki je bil tako ogromen, da je bil moj v primeri z njim kakor odtis otroške noge. Imel sem tedaj v resnici obisk in korak slona je bil pojasnjen.

Upihnil sem luč in se odrevenel od strahu vrnil v posteljo. Tam sem ležal dolgo časa, strmel v temo in prisluškoval. Kar sem začul nad seboj praskajoč šum, kakor bi vlačili po tleh težak predmet. Nato je predmet padel na zemljo in kakor potres so odmevala moja okna. V oddaljenih delih poslopja sem čul zamolklo zapiranje vrat. Slišal sem, kako se plazijo prihuljeni koraki po hodnikih ter stopnicah. Včasih so se koraki bližali mojim vratom, oklevali in se zopet oddaljevali. V oddaljenih hodnikih sem čul rahlo rožljanje z verigami in prisluškoval, dočim se je rožljanje približevalo, dočim je trudoma lezlo po stopnicah in vsako kretnjo označilo v prostim koncem verige, ki je padal s krepkim ropotom po stopnicah, in pri čemer se je pošast, ki je nosila verige, bližala. Čul sem mrmranje; polizrečeni klic, ki je bil kakor s silo udušen, drsanje nevidnih haljin, šumenje nevidnih kril.

Tedaj sem se zavedel, da so v mojo sobo vlomili, da nisem v njej sam. Čul sem, kako nekaj okrog postelje vzdihuje, sope in tajinstveno šepeče. Tri male kroglice v rahle fosforescirajoči luči so se razvetile na stropu nad mojo glavo, se tam ustavile in nekaj časa žarele, nato pa padle doli, — dve od njih na moj obraz, tretja na blazino. Iskrile so se, bile so tekoče in tople. Izkustvena veda me je poučila, da so se pri padcu izpremenile v krvave kapljе; ni bilo treba luči, da se o tem prepričam. Nato sem zagledal blede, žalobno razsvetljene obraze in bele, dvigajoče se roke, ki so za trenotek brezteleso plavale po zraku in izginile. Šepetanje, glasovi in toni so utihnili in zopet je nastopila slovesna tišina. Čakal sem in poslušal. Čutil sem, da moram imeti luč, ali pa umrem. Strah me je oslabil. Počasi sem sedel, tedaj se je dotaknila mojega obraza lepka roka. Vsa moč me je ostavila in kakor bolnik, ki ga je zadela kap, sem se zgrudil nazaj. Nato sem začul šumenje obleke v smeri od vrat, kjer je izginilo.

Ko je bilo zopet vse tiho, sem bolan in šibek zlezel s postelje in prižgal z roko, ki se je tresla, kakor da bi bila stara sto let, plinovo svetilko. Luč je nekoliko zboljšala moje razpoloženje. Sedel sem in se udal sanjarskemu opazovanju velikanske noge v pepelu. Polagoma so se jeli obrisi trosti in postajati motni. Ozrl sem se navzgor in videl, da široki plamen v svetilki pojema.

Isti trenotek sem zopet začul korak slona. Zapazil sem, kako se približuje skozi zatohle hodnike, vedno bolj, vedno bolj, in luč je bila vedno motnejša. Stopinje so dosegle vrata in se ustavile, luč se je prelila v slabotno modrino in vse okoli mene je ležalo v pošastnem somraku. Vrata se niso odprla, vendar sem čutil, kako je pihljala okrog mojih lic lahna sapa in kmalu sem se uveril, da se nahaja okrog mene ogromno megleno bitje. Opazoval sem ga s svojimi kakor začaranimi očmi. Bled žar je bil razlit po bitju; polagoma so se jele njegove meglene gube oblikovati — prikazala se je roka, potem noge, život in končno je pogledal iz megle velik turoben obraz. Prost svoje meglene odeje, nag mišičast in krepkorasel se je dvigal nad menoj veličanstveni orjak cardiffski.

Ves strah je izginil iz mene, zakaj vsak otrok ve, da od tega dobrohotnega obraza ni pričakovati ničesar zlega. Takoj se mi je vrnila dobra volja in takoj je plinova svetilka svetleje zagorela, kakor da bi z njo sočustvovala. Nikdar še ni bil samoten izgnanec tako vesel, da more priti do družbe, kakor sem bil jaz, da smem pozdraviti tega prijaznega velikana. Dejal sem:

«Kako, ali ni nihče drugi kakor ti? Ali tudi veš, da me je strah v zadnjih dveh, treh minutah zmučil skoro do smrti? Res sem popolnoma od srca vesel, da te vidim. Rad bi imel stol — Tu, tu, ne skušaj sesti na reč tu!»

Toda bilo je prepozno. Preden sem ga mogel zadržati, se je spustil na stol in po stolu je bilo, še nikdar nisem videl tako razbitega stola.

«Stoj, stoj, razbiješ mi vse...»

Zopet prekasno. Zopet pok in drugi stol se je razpustil v svoje prvotne elemente.

«Za vraga, kaj nisi pri pravi pameti! Ali mi hočeš razdejati vse moje pohištvo! Tu, tu, ti okameneli norec...»

A nič ni pomagalo. Preden sem ga mogel zadržati, je sedel na posteljo, ki se je trenotoma izpremenila v žalostno razvalino.

«To so lepe navade! Najprej prideš in brskaš po mojem stanovanju, s seboj privedeš legijo potepuških strahov, da me mučijo do smrti in potem, ko sem ti izpregledal tvoj nenavadni kostum, ki ga ljudje ne trpe drugje kakor v poštenem gledališču in pa še tam ne, mi povračaš potrpljenje s tem, da mi s svojimi polzkusi razbijaš pohištvo, kar ga moreš najti. In zakaj moraš ravno sesti? Saj škoduješ samemu sebi prav tako kakor meni. Razbil si konec svoje hrbtenice in tla so posejana z drobci tvojih krač, da izgleda stanovanje kakor kamnoseška delavnica. Sramovati bi se moral, dovolj si velik, da bi vedel!»

«No, no, saj ne bom nič več razbijal. A kaj naj začnem? Že celo stoletje nisem imel priložnosti, da bi sedel.»

In solze so se mu vlile iz oči.

«Uboga žival!» sem mu dejal. «Ne smel bi tako robato ravnati s teboj. Nemara si vrhu tega še sirota. Toda sedi tu na tla — nič drugega ne more zadržati tvoje teže — in razen tega ne moreva prijetno kramljati, ako moram gledati tako visoko k tebi. Imeti te moram tu doli, tu pri tem visokem pisarniškem stolu, na katerega splezam, da bova govorila iz obraza v obraz!»

Sedel je tedaj na tla in si zapalil pipo, ki sem mu jo dal jaz, vrgel si je čez rame eno izmed mojih rdečih odej, povezal na glavo kopalno banjo kakor čelado in se uredil slikovito in udobno. Potem je prekrižal svoje noge, jaz pa sem naložil drv in izpostavil plske in medenemu satu podobne podplate njegovih ogromnih nog prijetni toploti.

«Kaj pa imaš tu na podplatih svojih nog, da so tako preluknjani?»

«Proklete ozebline! Dobil sem jih do temena, ko sem ležal tu spodaj pod Newallovo farmo. Toda ta kraj mi ugaja; ljubim ga, kakor ljubi kdo svojo staro domovino. Nikjer ne uživam lepšega miru, kakor ga imam tam.»

Kramljala sva še kake pol ure, tedaj sem zapazil, da je truden in mu to povedal.

«Truden?» je dejal. «No da, kako pa naj bo drugače! Sedaj ti povem vse, kar se tega tiče, ker ravnaš z menoj tako lepo. Duh okamenelega moža sem, ki leži tam preko ceste v muzeju. Ne najdem ne miru ne pokoja, dokler tega ubogega trupla zopet ne pokopljejo. Kaj je tedaj bilo naravneje, kar sem mogel storiti, da dovedem ljudi do tega, da me pokopljejo, — tebe pa strah! — kakor strašiti na mestu, kjer je ležalo truplo. Tako sem strašil vsako noč po muzeju. Pregovoril sem celo druge duhove, da so mi pomagali. Toda s tem nisem dosegel ničesar, ker nikdar ni prišel nihče v muzej o polnoči. Tedaj mi je padlo v glavo, da bi stopil preko ceste in strašil malo v tej hiši. Čutil sem, da moram imeti srečo, ako me le kdo čuje, zakaj pri sebi sem imel najizbranejšo mužbo, ki jo more dati pekel. Noč za nočjo smo zmrzujoč tavali po teh zatohlih sobah, vlačili verige, stokali, šepetali, kobacali se po stopnicah, dokler nisem bil, da povem odkrito, od utrujenosti že popolnoma trd. Ko sem nocoj zagledal v tvoji sobi luč, sem še enkrat zbral vse svoje moči in prišel semkaj z delom svoje stare čilosti. Toda popolnoma truden sem, popolnoma izčrpan. Daj mi, nujno te prosim, daj mi upanja!»

Razburjen sem skočil raz svoj vzvišeni sedež in vzkliknil:

«To je pa že preveč! Vse, kar se je doslej zgodilo! Ej, ti uboga, stara, bogajoča fosilija, čisto zaman si se trudila. Strašila si okoli radi svojega odlivka iz mavca,*) pravi cardiffski orjak se nahaja v Albanyju! Za hudirja, kaj ne poznaš lastnih ostankov!»

Nikoli še nisem videl izraza tolikega sramu, tolikega ponižanja, kakor se je razlil tu po vsem njegovem obličju.

Okameneli mož se je počasi dvignil in dejal:

«Po pravici rečeno, ali je to res?»

«Tako res, kakor sedim tu.»

Vzel je iz ust pipo in jo položil na rob kamina, potem je stal tu trenotek neodločno, pri čemer je nevede, le iz stare navade, vtaknil svoje roke tja, kjer bi morali biti hlačni žepi, sklenil brado na prsi in končno izpregovoril:

«Nikdar v svojem življenju se še nisem zdel tako smešen kakor sedaj. Okameneli mož je vodil ves svet na nos, sedaj pa se prostaška sleparija konča s tem, da je potegnil svojega lastnega duha. Moj sin, ako je v tvojem srcu še iskrica sočutja za ubogo zapuščen strah, kakor sem jaz, ne razglasi tega dogodka ljudem. Pomisli, kako bi bilo tebi pri srcu, ako bi napravil tako oslarijo!»

Čul sem, kako je dostojanstveno stopal po stopnicah in po zapuščeni cesti; šum njegovih korakov je bil vedno tišji in žalostno mi je bilo pri srcu, da je odšel, uboga žival — in še bolj žalosten, da je odnesel s seboj mojo rdečo odejo in mojo kopalno banjo.

*) Dejstvo. Prvotna sleparija z «orjakom cardiffskim» se je duhovito ponovila in se je duplikat razstavil v New Yorku na veliko jezo posetnikov prvega kolesa, «edino pravega» cardiffskega orjaka, in sicer oni čas, ko je originalni orjak v albanyjskem muzeju privabljal velike množice ljudi. — Opomba pisatelja.

Priporočamo domače tvrdke: | Mali trgovski in obrtni oglasnik. | Izhaja poljubno. Vsaka objava 4 K.

Skladišča:
Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d. p.]

Špedicija:
Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d. p.]

Trgovine:
L. Mikuš, izdelovanje dežnikov, Mestni trg 15.

Derenda Fran, konfekcija, manufaktura na debelo, najnižje cene, Emonska cesta 8.

Mehanična delavnica: [d. p.]
Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407

Puškarji:
Kaiser F. K., Selenburgova ul. 6.

Pisalni stroji: [d. p.]
Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407

Razmnoževalni aparati: [d. p.
Bar Franc, Cank. nabr. 5. Tel. 407.

Kleparstvo:
T. Korn, Poljanska cesta 8.

Seliškar Ivan, urar, Ljubljana, Rožna dolina 10. Vsako popravilo izvršujem točno in ceno.

Brusovnica:
Vekoslav Vanino, Stari trg. 10

M. Kuštrin

Tehnični, elektrotehnični in gumijevi predmeti vseh vrst na drobno in debelo. - Glavno zastopstvo polnih gumijevih obročev za tovorne avtomobile tovarne Walter Martiny. Avtogaraže in avtodelavnice s stiskalnico za montiranje gumijevih obročev pod vodstvom inženirja v centrali. Ljubljana, Rimska cesta 2. Prevozno podjetje za prevoz blaga celih vagonov na vse kraje, za kar je na razpolago 10 tovornih avtomobilov. 543 26

Centrala: Ljubljana, Rimska cesta 2

Podružnice: Ljubljana, Dunajska c. 20, tel. št. 470. Maribor, Jurčičeva ul. 9, tel. št. 133. Beograd, Knez Mihajlova ul. 3.

1535 Prazne in rabljene 30—1

vreče (djakove)

v vsaki množini po najnižji ceni pri

FR. SIRC, Kranj.

Kupuje suhe gobe, fižol, brinje, olje.

Najstarejša slovenska pleskarska in ličarska delavnica IVAN BRICELJ, Dunajska cesta 16, se priporoča. Izvršitev točna, cene zmerne. 5. 52—50

Svicarske ure, zlatnine in srebrnine nudi strokovni urar F. Korošec, Sv. Florijana ulica 31. Vsako popravilo se izvrši vestno z garancijo. Staro zlato in srebro se vzame v zameno. 227 52—52

1366 **JERMENA** 20 5

gonilna, usnjata, prvovrstna Knochova v dimenzijah (širinah) od 30 do 250 mm prodaja po ceni, takoj s skladišča:

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo:
Frković i drug, Zagreb, Masnička 5. Telefon 4-45. Ljubljana, Stritarjeva ulica 7, telefon 422.

TRIGLAV sladno kavo, kavine konserve s sladkorjem, kavine konserve brez sladkorja, marmelado 1116 13—10

nudi po najnižji dnevni ceni in v vsaki množini

Delniška družba „Triglav“

tovarna hranil v Šmarci pri Kamniku.

Kupuje tudi tozadevne sirovine.

? Ali ste že poslali naročnino za „Jutro“ ?

Najstarejša špedicijska tvrdka v Sloveniji

R. RANZINGER

Ljubljana špedicijska pisarna Jesenice

Podjetje za prevažanje blaga južne železnice. Brzovozni in tovorni nabiralni promet iz Avstrije in v Avstrijo. Zacarinjenje. Podjetje za prevažanje pohištva. Skladišče s posebnimi zaprtimi kabinami za pohištvo.

Brzojavi: Ranzinger. 784 52 Interurban telefon 60.

Ivan Zakotnik

Telefon št. 379. mestni tesarski mojster Telefon št. 379

Ljubljana, Dunajska cesta 46.

Vsakovrstna tesarska dela, kakor: moderne lesene stavbe, ostrešja za palače hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, lede nice, paviljoni, verande, lesene ograje itd.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga. 1531 30—2 Tovarna furnirja

Izšla je

Svetovna vojna

v pesmi in slikah, I. in II. zvezek.

Cena posameznemu zvezku 4 krone.

Dobiva se pri kolporterjih, v trafikah in v upravi „Domovine“ Sodna ulica 6.

Kupim večjo množino

bukovih drv

(in tudi drugih trdih drv) franko vagon nakladalna postaja. — Cenjene ponudbe na naslov „Drva“, poštni predal št. 21, Maribor. 3-

Telefon št. 508. Sl. pošt. ček. ur. 12.051.

OBRTNA BANKA

v Ljubljani, Kongresni trg 4

daje kredite v obrtne svrhe, po izrednih pogojih, pospešuje ustanavljanje obrtnih in industrijskih podjetij, izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje.

Vloge na knjižice in na tekoči račun obrestuje s

4%

od dne vloge do dne dviga. 453 26—22

1851 Sedemdesetletnica Ivana Hribarja 1921

Iz Hribarjevega življenja

Kakor njegov tovariš, prijatelj in sobojevnik dr. Ivan Tavčar, je tudi Ivan Hribar sin slovenske kmetske rodbine. Rojen je bil dne 19. septembra 1851. v Trzinu pri Domžalah. V ljudsko šolo je hodil v Mengeš, kjer se blišči še danes njegovo ime, v katero je prišel vsled svojega odličnega napredovanja. Gimnazijo je obiskoval sprva v Ljubljani pozneje Novem mestu. A tudi tam ni bil dolgo. Bil je učenec p. Stanislava Škrabca, ki je še bolj znetil narodno zavest in ljubezen nadarjenega mladeniča. Narodni radikalizem Hribarja je temperamentnega mladega rodoljuba onemogočil na avstrijski srednji šoli.

Zapustil je Novo mesto in gimnazijo sploh. Preselil se je v Prago, kjer se je posvetil trgovskim študijam. Bila je srečna izbra, ker je imela na tem polju Hribarjeva vstvarjajoča sila mnogo več možnosti za razmah in udejstvovanje, kakor bi jih imela v okvirju tradicijonalnega razvoja slovenskega študenta. In mi smo dobili tako moža, ki je velikopotezno in uspešno gradil temelje za našo narodnogospodarsko osamosvojitev.

Ko je dunajski borzni krah v začetku sedemdesetih let potegnil v svoj vrtinec in uprepastil prvo in takrat menda edino slovensko banko «Slovenijo», je prišel Ivan Hribar v Ljubljano kot zastopnik praške «Banke Slavije», v katere službi je bil že v Pragi. S svojimi odličnimi sposobnostmi in s svojim neumornim delom je dosegel, da je zavzel ta ugledni slovanski institut vodilno mesto tudi v Sloveniji. Uspešno je spodrival tuje, zlasti razne nemške in židovske banke, ki so do takrat brez konkurence izsesavale naše prebivalstvo.

Ožje stanovsko delo pa ni izčrpalo Hribarjeve neizmerne energije. Z vso vnemo in ljubeznijo se je vrgel na narodno delo in ni bilo narodne akcije, ki ne bi štela Hribrja, ako že ne za stvaritelja, pa gotovo za vnetega podpornika. S Tavčarjem skupno je podiral steber za stebrom nemškega nadvladja in omajal naša mesta. Leta 1882. je bil vkljub svojim mladim letom izvoljen v ljubljanski občinski svet, kateremu je poslej pripadal do leta 1910., ko mu Dunaj ni več pustil zasesti županskega stolca.

O Hribarjevem delu v občinskem svetu ljubljanskem priča bolj kot vsi slavospevi dejstvo, da je bil že leta 1890. izvoljen za častnega občana v priznanje zaslug, ki si jih je pridobil za mesto. A prava era Hribarjevega dela za Ljubljano je nastopila šele, ko ga je občinski svet po potresu izvolil leta 1896. za župana v zavesti, da mora postaviti na krmilo mestne uprave moža z neupogljivo voljo in jasnim, svežim razumom. Da je izbral pravega, je pokazala štirinajstletna doba Hribarjevega županovanja, ko je na potresnih razvalinah zrasla nova, moderna Ljubljana.

Leta 1889. je poslala Ljubljana Hribarja prvič v deželni zbor, kjer je ostal dolga leta in bil vedno med voditelji narodne in napredne politike. Leta 1907. je bil po ožji volitvi — pri prvi volitvi mu je manjka en glas do absolutne večine — izvoljen kot zastopnik Ljubljane v državni zbor.

Zanimivo je, da je praznoval Ivan Hribor svojo petdesetletnico leta 1901. ravno na dan volitev v deželni zbor iz mestne kurije. Skupno z Grasellijem sta sijajno zmagala nad klerikalnima kandidatoma Pollakom in Kregarjem. —

V letih 1884. do 1887. je izdajal Hribar skupno s Tavčarjem «Slovana», ki je bil prvotno narodno-politična revija, a je gojil vedno bolj tudi leposlovje. Vkljub svojemu neumornemu delu na političnem in gospodarskem polju, je imel Ivan Hribar vedno polno umevanja in vedno dovolj časa za naša ožja kulturna vprašanja. Samo Aškercovo ime govori v tem oziru polne knjige.

O političnem delovanju Ivana Hribarja, zlasti o njegovem oranju ledine na polju Slovanstva in Jugoslovanstva govorimo na drugem mestu.

Zadnje desetletje Hribarjevega dela je še v živem spominu. Leta 1910. ga Dunaj ni hotel več potrditi za župana in ko je izbruhnila svetovna vojna, je držala tudi Hribarjeva pot v ječo in internacijo. Jugoslavija pa mu je prinesla polno zadoščenje, ki se najbolje zrcali v dejstvu, da sedi Ivan Hribar danes kot minister in najvišji reprezentant državne oblasti v oni isti palači, kjer se je nekdaj kovalo zanj trpljenje in ponižanje.

Hribarjeva smer v slovenski politiki

Hribarejva oznaka o politiki je bila vedno radikalnost v narodnem oziru. Že njegovo prvo politično udejstvovanje pomeni radikaliziranje narodne taktike. Bilo je to sredi osemdetesih let, ko smo imeli na Kranjskem prvo slovensko vladno stranko, ki je podpirala tedanjega «slovenskega» deželnega predsednika, edinega te vrste tekom avstrijske parlamentarno-politične zgodovine. Takrat sta nastopila dr. Ivan Tavčari n Ivan Hribar ter pričela živahen boj za radikalnejšo narodno smer slovenske politike, boj zoper prevelik oportunizem napram vladi.

Toda minilo je nekaj let; poskus slovenske vladne politike se je nehal, kakor se v habsburški Avstriji drugače ni mogel. Radikalnejše in oportunistično krilo napredne struje sta se našli zopet v skupnih vrstah; bilo je treba pričeti borbo ne več okrog vprašanja, ali naj bo politična taktika nekoliko bolj ali nekoliko manj ostra, marveč proti pripravljajoči se veliki klerikalni reakciji. Začetkom devetdesetih let je nastopila, po Mahniču temeljito pripravljena, agresivna katoliško-narodna politična organizacija, in skušala potisniti napredno strujo popolnoma v stran. Desetletja je sedaj slovensko politično javnost povsem okupiral boj med klerikalno in napredno ali liberalno stranko, boj, v katerem sta igrala vodilno vlogo Ivan Hribar in dr. Ivan Tavčar.

Ivan Hribar je tudi v tej dobi ostal s srcem bolj na onem torišču, kjer je bilo obravnavati pereča narodna vprašanja. Pri tem je bila glavna njegova oznaka ne le narodno vprašanje v vsakdanjem pomenu besede, marveč v onem obsegu, v katerem je moralo za Avstrijo stopiti pred vsakega dalekovidnejšega, nacionalno ne k polovičarstvu nagnjenega človeka. To vprašanje je kulminiralo v dilemi: ali nam je v okviru Avstrije pričakovati narodne rešitve ali ne. Hribar se je nahajal na strani onih, ki so na to odgovorili negativno. Tak negativni odgovor pa je že dal sam po sebi tudi nadaljnjo programno točko, ki je bila rusofilstvo.

Med Slovenci se je, prav tako kakor med ostalimi Slovani, rusofilstvo pojavilo sporadično že zgodaj. Posebno zmagovito in popularno pa je postalo tekom borbe za ustavo Avstrije, za ustvaritve dualizma in pa za časa rusko-turške vojne l. 1877/78. Takrat je nešteto Slovencev gledalo v Rusiji bodočo rešiteljico izpod avstro-nemškega jarma.

V sledečih desetletjih je sicer ta struja med nami postala slabejša, ker politične okolnosti za njo niso bile posebno ugodne, a ostali so ji vendarle zvesti mnogi posamezniki, katerim je pomenil takoimenovani panslavizem realno politično formulo. Pustimo na tem mestu na stran, koliko je bilo v tem gibanju, ki se je odzivalo v vseh slovanskih pokrajinah, pri vseh slovanskih narodih, sanjavega, nepraktično mišljenega; eno moramo vseslovanskim rusofilom te dobe priznati: imeli so pravilen instinkt, od česa nam je pričakovati razrešitve brezupno zapletenih avstrijskih narodnih zmed. Dasi niso imeli točnih in podrobnih nazorov o vsem, kako naj vseslovanstvo reši zatirane Slovane narodne sužnosti ali celo narodne smrti, — šli so po pravi poti, k pravemu cilju v spoznanju, da pride prej ali slej do velikega, do odločilnega spopada med slovanstvom, katere reprezentant je bila Rusija z balkanskimi slovanskimi državami, in med germanstvom, boljše: nemštvom, ki sta ga predstavljala Nemčija in Avstro-Ogrska. Kar se doseže za medslovansko zbližanje, spoznavanje, osveščenje, vse je hkrati priprava za ta bodoči odločilni spopad, je priprava za lastno osvobojenje.

Med možmi, ki so tako mislili, je oil na zelo vidnem mestu, med prvimi, Ivan Hribar. Zato je njegovo vseslovanstvo, njegovo rusofilsko, pozneje srbofilsko stremljenje v dobi protiklerikalne borbe dajalo napredni politiki vedno posebno ne lokalno, marveč širše usmerjeno kompetenco, kateri gre ne v mali meri zasluga, da je svetovna vojna našla napredno inteligenco povsem pripravljeno... Zato ni slučajno, da je dunajska vlada napravila afront zoper Hribarja ravno takrat, ko se je začela uvertura za veliki spopad med slovanstvom in nemštvom, to je aneksija Bosne in Hercegovine, ob kateri se je prvikrat jasno pokazalo, na kaj kaže svetovno-politični barometer. Doba od l. 1908.—1914. je zavestno pripravljanje na vojno s strani Avstrije, zato pa tudi v tej dobi Dunaj ne pusti več igrati Ivanu Hribarju prevplivnih vlog.

Hribarjeva vseslovansko-nacijonalna komponenta slovenske napredne politike je dosegla z izidom velike svetovne vojne popolno zmago; dopolnile so se sanje onih naših pristašev takoimenovane katastrofalne politike, ki so se že davno opažali ob zvokih naše bojne himne: «za blagor očetnjave naj puška govori...» Ni mala radost za one redke stare bojevnike, ki so učakali te svobodne dni; želimo jim tem bolj, da jih vživajo čim dalje, čim zadovoljnejše.

„Katastrofalno" Slovenstvo

Ivan Hribar je zastopal pri nas slovansko strujo v kulturi in politiki.

Mali ljudje so pa bili pri malem delu in so govorili o katastrofalnem Slovanstvu, kadar so mislili na Ivana Hribarja.

V par desetletjih pred vojno smo Slovenci opravili mnogo drobnega dela. Nismo več verjeli, da nam je vsega zla kriv le tuji meč, marveč smo začeli spoznavati tudi svoje lastne grehe ter iskati pomoči pri samih sebi: šteli smo ob nacionalni meji svoje ljudi do zadnjega moža, sestavljali smo nacionalne katastre, gospodarski pomagali obmejnikom, ki so nam kakor graničarji čuvali narodnostno fronto, zidali smo šole za svoje manjšine v ogroženih krajih. Vse to je bilo plodovito, na videz malo, a v istini veliko in jako zaslužno delo. Ivan Hribar se ga je udeleževal. On spada med ustanovitelje Družbe sv. Cirila in Metoda, kjer se je sredotočilo drobno nacionalno delo, in je po zaslugi in pravici postal njen častni član.

Bili so pa, posebno zadnja leta pred vojno, med našimi podrobnimi delavci tudi taki, ki so pri svojem malem delu bili in ostali mali, takorekoč obrtniki ali obrtniški pomočniki, ki ne vidijo preko svojega orodja in se ne vprašajo, odkod prihajajo sirovine in kam gredo izdelki. Taki zares mali podrobni nacionalni delavci so se jezili nad onimi, ki so včasi pogledali preko slovenskega ozemlja in iskali zveze z ostalimi Slovani, ter so očitali Hribarju in Hribarjevcem — katastrofalno politiko, sanjarstvo, fantastičnost, češ, gradi Slovanstvo, pa še Slovenstva ni. Ivan Hribar je v svojih mladih letih prišel med Čehe in vzdrževal z njimi trdne zveze do današnjih dni; udeleževal se je slovanskih kongresov, potoval v Rusijo, da pridobi ruski svet za slovansko misel, in bil na strani onih, ki so že pred vojno videli tudi Beograd.

Naj povem malo nazorneje, kako je postopal Hribar!

Hitro je reševal akte v svojem županskem uradu ter zahteval tudi od drugih marljivo delo. Dal je Ljubljani tramvaj in licej itd. A ko je opravil to domače delo (mnogi so med tem doma mnogo spali), je odpotoval v svet, posebno v slovanski svet ter razglašal tam ime svoje bele Ljubljane...

Tako je Hribar s smislom za podrobno domače delo družil prepričanje, da se slovensko vprašanje ne da rešiti brez zveze z ostalim Slovanstvom, da je sploh pri vsakem delu treba imeti tudi širše ideje ter se zavedati trajnejših in daljših ciljev.

Škoda, da je bilo takih, ki bi družili malo z velikim, svoj čas malo. Dogodki med vojno in po vojni so pokazali. kako katastrofalno je bilo za nas, da je večina prezirala Slovanstvo in Jugoslovenstvo v Slovenstvu. Še dobro, da smo vsaj Beograd opozorili nase, da nas v usodni uri ni pozabil! Ko bi bilo sto in sto Hribarjev skozi sto let hodilo v Petrograd, morda Rusija ne bi bila podpisala londonskega pakta! Zdaj se na druge jezimo, pa smo krivi tudi sami! Nismo verjeli v možnost evropske katastrofe in ko se je vendarle sprožila nevihta nad Evropo, je odnesla strehe z naših šolskih stavb, ki smo si jih s trudom postavili ob Adriji in ob koroški Dravi...

Tesne so bile ves čas zveze Ivana Hribarja s Čehi. Bil je med nami tipičen Čeh; včasi mu je kdo očital, da je preveč Čeh. Hvala Bogu, pri nas se množi in množi število onih, ki poznajo in ljubijo češki svet. Med njimi je pa več takih, ki poznajo le Slovence in Čehe ter tvorijo nekak češkoslovenski tipus; dokler smo bili tu doma samo Slovenci, je bil to naraven pojav, a sedaj ko smo in hočemo in moramo biti Jugoslovani, nam je dolžnost, od Slovenstva preiti naprej k Jugoslovanstvu, a potem to svoje Jugoslovanstvo spojiti s Češtvom. O Ivanu Hribarju se sme reči, da poleg vsega svojega plemenitega čehofilstva ni prezrl potrebe, iz Slovenstva stopiti v Jugoslovanstvo. Zato smemo reči, da tudi v tem oziru njegova politika ni bila — katastrofalna...

Ivan Hribar je bil poslanik naše države v Pragi. Zastopal ni več le Slovenije kakor v drugih funkcijah kdaj prej, ampak vso našo jugoslovansko domovino. Slovenija je zanj kot poslanika bila zgodovina, današnjost mu je bila Jugoslavija. Sedaj se je vrnil v Ljubljano in ima veliko nalogo, iz Slovenije napraviti naraven most v Jugoslavijo, iz prošlosti se obrniti v sedanjost in bodočnost. Ne dvomim, da bo mož, ki si je do svoje sedemdesetletnice ohranil toliko fizično in duševno elastičnost, premagal zgodovinske pomisleke ter energično, kakor je samo njemu dano, stopil na pot v našo večjo domovino. Finis coronabit opus...

Katastrofalno ni bilo Hribarjevo slovensko Slovanstvo, katastrofalno je bilo in bo vsako Samoslovenstvo.

Dr. Fr. Ilešić.

Ljubljanski župan

Ivan Hribar bi moral imeti v mestni posvetovalnici ljubljanski kot ljubljanski župan posebno spominsko ploščo, z jačje izklesanim imenom kot so vdolbena imena drugih županov. Njegovi predniki so kot slavni možje uživali veliko čast ljubljanskih meščanov, Ivan Hribar pa je poleg tega znal ustvarjati spomenike, vidne za vsakogar kot dokaz velikopoteznega, energičnega in neumorno marljivega načelnika mestne občine ljubljanske.

Pred Hribarjem Slovenci nismo imeli komunalnega politika. Njegov duh bi mogel nadkriljevati v komunalni politiki najodličnejše župane velemest. Še več! Ivan Hribar je bil kot ljubljanski župan obenem reprezentant celokupnega slovenskega naroda in njegovega nacijonalizma, kar ni bil v istem času za nemški narod niti dunajski župan Lueger, niti za češki narod praški starosta Groš.

Ivan Hribar je dvignil Ljubljano iz ruševin ter v konservativnih razmerah s skromnimi sredstvi ustvaril iz nje relativno in absolutno dično prestolico slovenskega naroda.

Ljubljana je leta 1895. štela 1373 hiš. Radi potresa je bilo v prihodnjem desetletju demoliranih 154 hiš, nanovo pa je bilo v tem času zgrajenih 365 hiš, med njimi skoraj polovica dvo- in trinadstropnih modernih zgradb. Le 10·5% hiš je ostalo v tej dobi brez bistvene stavbne izpremembe. Dočim je bila škoda od potresa cenjena na 6 milijonov kron, znašajo stroški vseh javnih in zasebnih hiš, zgrajenih v 15. letih po potresu, nad 34 milijonov kron. Vse te številke dokazujejo že same na sebi velikansko izpremembo lica ljubljanskega mesta. Nova slika je tem bolj očitna, ako imamo pred očmi le večje zgradbe, zlasti pa javna poslopja na novih cestah in trgih. Po zaslugi Ivana Hribarja ima Ljubljana vodovod, električno in plinovo razsvetljavo, električno železnico ter moderno kanalizacijo z izplakovalnim sistemom, ki samo še čaka popolnitve po nabiralnih kanalih ob Ljubljanici.

Da bi imel Ivan Hribar kot mestni župan na razpolago boljše inženerje in boljše arhitekte, bi lahko Ljubljana imela še modernejši stavbni red in dalekosežnejši regulacijski načrt. Javne in zasebne zgradbe, ki so po njegovi zaslugi zrasle po potresu, bi v tem slučaju nudile arhitektonsko popolnejšo sliko in bi zlasti mestne zgradbe delale popolno čast moderni gradbeni tehniki. In kje bi že bila danes Ljubljana, da bi župana Hribarja ne oviral občinski svet s svojim «špispurgerstvom» na izvršitvi neštetih inicijativnih predlogov! Pomislimo samo na veliko škodo, da mu svoj čas ni bilo mogoče pridobiti občinskih očetov za splošno tlakovanje ljubljanskih cest in ulic, katera opustitev danes najbolj kvari lepoto mesta in zdravje prebivalstva.

Danes lahko vsi obžalujemo, da ni bila mestna občina v prejšnjih časih še podjetnejša. Koliko premoženja leži danes v mestnih zgradbah in koliko milijonov bi ga še bilo, ako bi se ne zamerjalo Hribarjevi podjetnosti, ki je bila v očeh nekaterih že «zapravljanje». Župan Hribar je pustil mestne finance v lepem redu — tudi stroga klerikalna revizija po deželnem odboru ni mogla tega oporekati — davkoplačevalci pa so plačevali v primeri z drugimi glavnimi mesti naravnost maleukostne mestne doklade.

V posebno zaslugo je Ivanu Hribarju šteti tudi, da je na mestnem magistratu z reformami v opravilnem redu ter s svojim vzorom v rednem in točnem uradovanju, uvedel vzgledno komunalno upravo.

Ivan Hribar se je ves čas svojega županovanja zavedal, da ni načelnik navadne občine, marveč starosta prestolice Slovencev. Posebno važnost je polagal na reprezentanco Ljubljane. Ako se je pred vojno kdo na Ruskem in v Srbiji zanimal za Slovence, je to predvsem zasluga Ivana Hribarja. Kako so godrnjali ljudje malega obzorja, ko je Hribar prirejal na stroške mesta bankete Rusom, Čehom in drugim prijateljem, ki so obiskali naše kraje. Danes šele vidi lahko vsakdo, da so bili takrat banketi popolnoma na mestu in da je v njih ležala dalekovidna slovanska politika. In domači dogodki? Ni bilo incidenta od strani naših narodnih nasprotnikov, da bi nanj promptno in energično ne reagiral Ivan Hribar s svojim občinskim svetom. Da, da, ljubljanska mestna posvetovalnica je bila za časa Hribarjevega županovanja edini, nevpogljivi nacijonalni forum, ki se je vsikdar in brezobzirno boril za pravice naroda.

V prepričanju, da ne more biti nacijonalen, kdor je klerikalen, zavedajoč se, da kdor ni napreden, ne more želeti narodu lepše bodočnosti, je Ivan Hribar zlasti šolsko politiko kot mestni župan ljubljanski vodil vedno tako, da je bila mestna občina trdnjava napredne misli, on pa centrum za klerikalne napade, najbolj strupenega in najbolj ostudnega kalibra. Da bi ne bilo napredne Ljubljane, bi danes morda ne bilo več napredne misli med Slovenci. Da bi ne bilo napredne Ljubljane, bi morda tudi ne bilo bojevnikov za osvobojenje in ujedinjenje.

Ivan Hribar je častni meščan ljubljanski od leta 1890. naprej. Za župana je bil soglasno izvoljen 7. maja 1896. Županoval je, dokler ga ni vrgel z županskega mesta avstrijski režim leta 1910. iz bojazni pred njegovim slovanstvom in narodnim radikalizmom.

Par spominov

V začetku svetovne vojne je kazala Ljubljana žalostne prizore. Za one, ki so se zavedali, da gre za naše odrešenje, so bili to mučni časi. Resnica je, da smo bili primorani storiti marsikaj, kar je bilo proti našemu prepričanju. Ljubljana je pozdravila vojno s slovenskimi trobojnicami, kar se je dalo seveda razlagati na dva načina; oni, ki so bili mobilizirani, so morali nastopiti svojo službo, javni funkcijonarji so morali vsaj na videz kazati svoj patriotizem, ki ga v poštenih slovenskih srcih ni bilo.

Zgodilo pa se je tudi marsikaj drugega: tako si n. pr. videl na prsih rodoljubov avstrijsko črno-rumeno kokardo, dasi se jim ni bilo treba ničesar bati; manifestacijo oficirjev pred magistratom je gledala cela Ljubljana, dasi bi jo bila lahko ignorirala, — o pisanju klerikalnih listov niti ne govorimo — avstrijske zmage so se proslavljale s salezijansko godbo ob kričanju neumne množice itd. Da bi odvrnili od sebe vsak sum, smo kazali na izrazite srbofile in smo čakali, kdaj jih primelo. Med te je spadal na vsak način Ivan Hribar in Ljubljana je čakala novice.. Mnogi seveda z nekakim zadoščenjem, drugi z brezbrižnostjo, tretji s strahom.

Če se ne motim se je Ivan Hribar umaknil v Cerklje. Nekoč se je peljal v Ljubljano z avtomobilom in je spotoma sprejel na voz nekega orožnika. Takoj se je raznesla vest, da je bil Ivan Hribar aretiran. Ko so na Češkem posegli po dr. Kramarju in drugih poslancih, ni bilo dvoma, da pridejo tudi pri nas vsi na vrsto. In res; v začetku vojne je kmalu izginil v ljubljanskem sodišču prof. Hešič, sredi avgusta pa je došel Ivan Hribar. Bilo je menda 15. avgusta l. 1914. Godilo se je vse to zelo tiho, le prijatelji so si šepetali o tem. Masa pa je po ljubljanskih ulicah proslavljala avstrijske zmage ob času, ko so zapirali naše najboljše može...

Obtožnica proti Ivanu Hribarju je bila seveda obširna, saj je bil on pri nas vedno zastopnik slovanske misli. Od dijaških let do ljubljanskega županstva — sama dolga vrsta bojev proti nemštvu in neprestano delo za združenje Slovanov na kulturnem in gospodarskem polju. Še tik pred vojno, takoj po balkanski vojni je ustanovil v Ljubljani «Slovanski klub», ki je imel namen gojiti na videz slovansko kulturo, v resnici pa gojiti tesne zveze s Srbijo. Sam je bil na potovanju v Srbiji (1913) in je konferiral s Pašičem. Prinesel je s seboj polno praktičnih gospodarskih načrtov, ki bi jih bil «Slovanski klub» pospeševal. Vlada pa je klub ob novem letu 1914 razpustila — in njegovi odborniki so bili seveda dobro zaznamovani. Pa to je le en zadnji predvojni poskus, da ne naštevamo vseh načrtov t. zv. neoslavizma, konferenc z gen. Volodimirovim itd.

Obtožnice za veleizdajo torej ni bilo težko sestaviti. Ivan Hribar je prišel med druge «veleizdajalce» na ljubljanskem sodišču. Njegov preiskovalni sodnik je bil — če se ne motim — dr. Stöckl. Toda veleizdaje mu niso mogli dokazati, ker se je izborno zagovarjal in direktnih dokazov ni bilo. Kakor znano je bil dr. Kramař obsojen na smrt, dočim se je Hribarju posrečilo v začetku decembra vrniti se zopet na svoj dom; seveda pa je ostal pod strogim nadzorstvom.

Toda vojaško sodišče je zahtevalo, da mora Ivan Hribar oditi iz Ljubljane. Poslali so ga v februarju 1915 v Abtenau na Solnograškem. Tam je živel v neki hiši na samoti pod nadzorstvom okrajnega glavarstva oz. žandarmerije. Naravno je, da se ni smel oddaljiti od svojega bivališča, a mogel se je vsaj doma svobodno gibati. Ko so prihajali nad Avstrijo bridki časi, je popustila nemška ošabnost in dovolili so mu oditi v Mozirje, kjer je našel v prijaznem narodnem trgu mnogo dobrih prijateljev in mu je bilo bivanje tam prav prijetno.

Končno se je l. 1918. vrnil v Ljubljano, kjer je bil pozdravljen na kolodvoru — a Ljubljana se ni še popolnoma zavedala svojih dolžnosti do narodnih mučenikov. Kako drugače je znala Praga pozdravljati one, ki so se vračali iz ječ.

Ivan Hribar je prestal te čase čvrst na duhu in telesu, šel je neuklonjen skozi trpljenje s svojo veliko vero v našo bodočnost. V tem je dal onim, ki so se skrivali za kokarde, živ zgled samozavesti. Splošno je vladalo že takrat mnenje, da mu je določena v naši bodoči državi še važna uloga — sedanje njegovo mesto je primerno povračilo za njegovo veliko delo v preteklosti in za preganjanje, ki ga je preživel med vojno. Spomin na tiste težke dni nam vzbuja do njega zasluženo spoštovanje.

—ns—

Iz prošlih časov

Avstrijska vlada je že dolgo let pisano gledala na slovansko zveze Ivana Hribarja. Posebno se je trudila najti materiala proti njemu po septembrskih dogodkih l. 1908. Nekoč sva skupaj nastopila na shodu narodno-napredne stranke v Rakeku, kjer je Hribar imel zunanjepolitičen govor in med drugim omenil tudi avstrijskega cesarja Franca Jožefa, češ, da plava v vsenemških vodah. Meni se je ta izjava prav dopadla in sem jo v poročilu v «Slov. Narodu« omenil. Kmalu na to me sreča g. Hribar in me okrega, češ, da je vlada zdaj pograbila to izjavo in mu dela sitnosti. Ko je šlo pozneje za potrditev ali nepotrditev Ivana Hribarja kot župana v Ljubljani, je vlada tudi to izjavo porabila, da dokaže antidinastično stališče Hribarjevo.

Slovenci smo se v dolgih letih suženjstva odločili vse skupaj za tri akte, ki so bili nekoliko podobni revoluciji. Bil je to naš nastop v septembru 1908 po ptujskih dogodkih, dalje opetovana izvolitev Hribarja za ljubljanskega župana, potem ko ga avstrijski cesar ni potrdil, in veleizdajsko rovarjenje naše mlajše generacije, organizirane okoli «Preporoda». Jaz sem od leta 1908. oziroma od l. 1910 naprej sto in stokrat premišljeval, ali so bili septembrski dogodki in borba z vlado radi Hribarjevega županstva aktivum slovenske politike v smeri na jugoslovenski ideal ali so bili nepotrebno trošenje moči. Se danes sem mnenja, da je bil tedanji pojav naše odpornosti koristen jugoslovenski politiki z ozirom na tedanji položaj v Evropi in da je krepil stališče Slovanstva. Mnenja sem tudi, da je bil za vzgojo naroda samega ta pojav koristen. Pokazali smo, da smo zmožni tudi skrajnega odpora brez strahu za posledice, in to je vselej najboljše vzgojno sredstvo za maso. Nasprotniki so videli, da smo pripravljeni iti v odporu proti Avstriji do konca, doma pa je nacionalna zavest kolosalno vzrastla.

V okviru historije dogodki, dnevnemu politiku neprijetni, dobivajo čisto druge barve. S pokojnim dr. Oražnom sva se tedaj brez obzira na Hribarjevo osebo, ki je pri vsem mogla samo škodo trpeti, odločila za ostrejšo taktiko in jo z vsemi sredstvi uveljavila. Ni nam žal dotičnih bojev in tudi g. Hribarju ni treba, da obžaluje težave, ki jih je pretrpel, ker je v dveh slučajih skrivljena hrbtenica Slovencev pokazala moč in odločnost, ki je nasprotniki in mnogi med nami niso več pričakovali.

Samo eno dolžnost imamo, katero sedaj lahko izpolnimo. In to je: septembrskim žrtvam nismo še postavili dostojnega spomenika.

To se mora čim prej zgoditi.

Dr. G. Z.

IZ SVATOVSKEGA OBEDA V ZAPOR.

29 letni sluga Karel Froehlich, ki je bil svoječasno redar, je zapustil svojo ženo in prevzel v Berlinu kantino. Tam se je zaljubil v žensko, ki je imela dva otroka. Njej na ljubo je poneveril 78.000 mark, ji nakupil obleke in nakita, najel elegantno stanovanje, se oženil in pil ravno na čast svoje nove žene, ko ga je iznenadila policija s svojo — čestitko.

ČE JE ČLOVEK PRINC.

Berlinski časopisi so poročali te dni o sledečem dogodku:

Med Bischofswerdeltom in Harthaunom se je ustavil vlak na odprti progi. Potniki so se začudeno spogledavali, kajti nikdo ni vedel razloga za to. Med tem je počasi izstopil iz vlaka princ Schwarzburg-Sondershausen. On ima namreč tamkaj svoje posestvo in vlak se je ustavil sredi proge, da je mogla «njegova milost» priti po najkrajšem potu v svoj dvorec. Časopisi sicer dnevno hujskajo proti princem, iz cesarskega dvora so napravili muzej, ali gospodje vživajo kljub temu še vedno posebne privilegije, na katere drugi smrtniki ne morejo niti pomisliti.

V deželi junkerjev pač ne morejo pozabiti na visokorodno gospodo. Pruska kri!

TAJNOSTI AKUSTIKE.

Stavbeniki so že ponovno razpravljali o vprašanju, zakaj so stare cerkve tako akustične. Vendar pa pravega vzroka nikdo ni mogel pogoditi. Toda sedaj izgleda, da se je našla prava rešitev te zagonetke. Pri izkopavanju v svetovni vojni uničenih cerkev v severni Franciji so našli jako stare vaze. Prvotno se je mislilo, da so te vaze v davnih časih skrili in da so tako ostale v zidovih. To naziranje pa se je izkazalo kot popolnoma napačno. Stari arhitekti so jih namreč rabili kot nekake akustične posode, ki so jih vzidali v zidove, da je dobila cerkev potem zvočno akustiko.

Dobro bi bilo, da bi se tudi moderni graditelji glasbenih dvoran malo pozabavali s to idejo.

HEINE IN CENZURA

Danes je posebno pri nas mnogo pisarjenja o absolutizmu in prestrogi cenzuri. Veliki nemški pesnik Heine je bil nasprotno velik prijatelj cenzure. Zanimivo je, da se je napram svoji prijateljici Fani Lewang v Parizu pritoževal, da ni cenzure. Trdil je celo, da ne more pisati, odkar ve, da njegova dela ne spremlja čuječe oko cenzorja. Med drugim je rekel gospoji: «Ako sem prej napisal kako budalost, sem si vedno mislil: Naj bo, cenzura bo tako vse izpremenila. Sedaj pa se počutim silno nesrečnega in ne vem, kaj bi začel. Vedno mislim, da sploh ni res, da bi ne bilo cenzure.»

Ako je tako govoril veliki pesnik, kolikо bolj bi morali hrepeneti po cenzorjih oni ljudje, ki pišejo tako slabo, da bi bilo v resnici treba zanje uvesti cenzuro. Zdi se, da je takih piscev v naši domovini jako mnogo. Ali pa je premalo cenzorjev!

Gospodarstvo

Po sejmu

Če primerjamo dunajski sejem z našim, ne smemo napraviti napake, kakor jo je napravil neki ljubljanski list, ki primerja absolutna števila prometa in obiskovalcev obeh sejmov med seboj. Primera praznih številk je sicer neugodna za nas, vendar je hvala bogu napačna. Služiti more v propagando političnih tendenc med nerazsodno maso. Za pridobitne kroge, inteligenco itd. pa je neporabna in za naš glas v inozemstvu škodljiva. Dunajske milijarde prometa bo treba najprej preračunati v naše krone. Nadalje bo treba vzeti v ozir število razstavljenih firm pri nas in na Dunaju in to razmerje primerjati s prometom. Končno treba upoštevati delež industrije in delež trgovine pri prometu, ker ni vseeno za bodoči industrijski razvoj dežele, kdo je od teh dveh v večini in kdo je napravil številnejše kupčije. Vzeti je treba v ozir, koliko posetnikov je prišlo iz tujine, koliko iz istega mesta, kam se je največ prodalo itd. Če postavimo takemu primerjanju za ozadje sto- in stoletni razvoj Dunaja in ravnotoliko hlapčevanja Ljubljane, se že v naprej ni treba bati milijonskih številk dunajskega sejma. Ko bodo uradno objavljene, se še povrnemo na znote g. Gabrščeka v «Jugoslaviji».

Bolj važna od teh znot, so sledeča pojasnila o posejmskem delu, rezultatih in na nje se opirajočih zaključkih. Urad ljubljanskega velikega sejma je uradno razglasil, da znaša ves sejmski promet v kupčijah 600 milijonov kron. Kakor doznavamo od več velikih ljubljanskih tvrdk, pa prihajajo še ves čas po sejmu nova naročila iz raznih krajev, ki se opirajo na vzorce, na sejmu razstavljene. Mirno lahko trdimo, da bo v doglednem času dosežen s pomočjo sejmske prireditve kupčijski efekt ene milijarde kron in več.

Velike važnosti za ves naš gospodarski razvoj je provenienca kupcev. Sejmski urad je na podlagi od razstaviteljev dobljenih informacij ugotovil, da se je prodalo blaga v Srbijo in Makedonijo v vrednosti 50% vsega kupčijskega prometa. Bosna, Vojvodina, Hrvatska, Dalmacija in Črna gora so udeležene s 35%, 15% na odpade na inozemstvo in Slovenijo. Že prvi sejem v Jugoslaviji je ugotovil na ta način, kje se v naši državi nahaja glavni kupec za naše industrijske izdelke. Sedaj ga končno poznamo, čuvajmo si ga kakor punčico v očesu. Slovenski industrijec, obrtnik in trgovec pa vedi, na podlagi ravnokar priobčenih številk, da kdor pri nas na kakršenkoli način prikrito ali javno kaže svoje antipatije do čim ožjega sožitja s srbskimi deli naše države, da škodi tebi, tvoji industriji, obrti in trgovini.

Kakšno zanimanje za sejem je vladalo po iztočnih in južnih krajih naše domovine, navzlic prepozni in premalo intenzivni agitaciji, dokazuje poleg mnogih drugih dejstev še sledeče: V petek, peti dan po zaključitvi sejma, je prišlo iz Subotice še 16 inženerjev na sejem. Zamenjali so datum veljavnosti voznih listkov (od 20. avgusta do 20. septembra) z datumom sejmske prireditve.

Nekateri trgovci, ki so na sejmu prodali svoje zaloge, tožijo, da jim bo ravnokar trajajoča valutna kriza mnogo škode napravila pri novem kompletiranju zalog. Mi mislimo, da je ta tožba popolnoma neupravičena. Valutna kriza, povzročena v vseh srednjeevropskih državah vsled sunka od zunaj, vsled baisse-špekulacije, ne more trajati dolgo. Že v soboto in petek v pretečenem tednu, so začele padati nekatere tuje valute na zagrebški borzi. Kontromina kaže svoja prva znamenja in vsaj delna reakcija ne more izostati niti pri avstrijski kroni, za katero vemo, da jih ogromne milijarde že izdanih in vedno na novo na trg prihajajočih bankovcev v kali zadušijo vsak poizkus vstajanja tečaja.

Ko pride reakcija in ž njo ugodnejši tečaj naše valute zopet do veljave, naj naši pridobitni krogi kompletirajo svoje zaloge. Če bi to delali ravno v času hausse tendence naše krone, bi v največji meri ovirali izboljšanje domače valute.

Odvoz iz sejmišča se je izvršil v najlepšem redu. V prvih 36tih urah je bilo že nad 70% blaga zunaj. Več tvrdk je pustilo svoje mize, police in drugo že kar za prihodnje leto na sejmišču. Na ta način si hočejo zasigurati prostor tudi za prihodnji sejem, za katerega vlada veliko večje zanimanje kakor za letošnjega. Večina razstaviteljev hoče več prostora, tako da se sejmski konzorcij že živo zanima za veliki travnik na oni strani Lattermanovega drevoreda. Sejmski urad ostane stalno na sejmišču, telefon 140. S pomnoženo iniciativo in veseljem bo vzel v roke ogromno delo prihodnjega sejma, ki bo pokazal že tudi hrvatsko in srbsko industrijo, obrt in trgovino v vsej njeni velikosti. Prihodnja sejmska prireditev mora biti popolna slika naše delavne Jugoslavije, pred katero bo klonil Trst in Gradec in ki jo bo moral respektirati tudi Dunaj z vsemi svojimi «jugoslovanskimi» kupci.

Lesni trg

Prva dva tedna tekočega meseca sta pokazala razne spremembe na domačih lesnih tržiščih. Karakterizira jih naraščanje cen raznih produktov našega gozdarstva; v največji meri so se podražala drva za gorivo, ki se plačujejo v Zagrebu bukev I. razred vagon po 4700—5000, II. razred 3200—4000 in mešano blago po 3000—3400 naših kron. Slaba produkcija tekočega leta in razne zapreke, ki jih stavlja agrarna reforma producentom drv, končno tudi letošnja suša so vzroki, da ta predmet v svoji ceni tako raste. K višjim cenam je dopomogel tudi dovoz drv iz gozda na železniško postajo, kar zahteva dostikrat pretirano plačilo. Ti vzroki so imeli za posledico majhno ponudbo na trgu, ki daleč ni mogla ustreči vsem povpraševanjem.

V hrastovini se opaža stalen preobrat na boljše. Dosedanje cene se plačujejo z lahkoto, vse to iz razlogov, ker je naša valuta v primeri z lanskim letom padla za skoro 50 %. Če bi bil promet organiziran in bi se transportni stroški zmanjšali, bi mogli pričakovati v eksportni trgovini velikih kupčij.

Mehak les se plačuje višje. Ponovno je veliko povpraševanje po bukovih pragih, tako da sedanje zaloge ne zadostujejo vsem potrebam. Veliko produkcijo ovira drago delavstvo in še višji transportni stroški.

Drugi teden tekočega meseca so prevladovale na zagrebškem lesnem trgu sledeče cene: za kubični meter hrastovih debel I. razred 1200—2000 kron, II. razred 700—900 kron; fino hrastovo blago 5000 do 5400 kron, hrastove deske do 5 cm 3000 do 4000, hrastove deske preko 5 cm 3600 do 4000 kron. Sirovi frizi za eksport 2500—3200, štafli 3600—4000 kron. Bukova debla I. razred 400—600, javorova debla I. razred 1200—1700 kron. Brzojavni drogi, hrast 125—180, železniški pragi, hrast, 130—200, bukev 90—110 kron vse za komad. Ogije, vagon, 13.000—14.000 kron.

Dunajska borza za les ne izkazuje navzlic velikemu jesenskemu posetu večjih kupčij. Cene stojijo zelo visoko in nesigurnost v valuti brani odjemalcem, da se angažirajo pri večjih kupčijah.

Na italijanskih trgih vlada največja živahnost. Velike potrebe ima posebno južna Italija, ki letošnjo jesen mnogo gradi. V skladiščih se nahaja po večini slaba kvaliteta. Cene raznim vrstam so z ozirom na slabo stanje naše valute zelo ugodne. Sveže blago in mehak les bi našli dovolj dobrih odjemalcev v Italiji, če ne bi zopet prometne razmere stavljale izvozu tolikih zaprek in vsled visokih stroškov zmanjšale dobiček. Naj bi vlada pravočasno posegla vmes, da se ne zamudi italijanska jesenska konjunktura. Poleg vlade pa je poklicana vsa naša javnost, da pomore ravno v najdelikatnejšem prometnem vprašanju s tem, da vloži svoj kapital v investicijsko posojilo. Samo na ta način bo enkrat konec večnim tožbam o neurejenem prometu, ki nam ovira v največji meri za nas velevažno izvozno lesno trgovino.

PADANJE TUJIH VALUT V PROSTEM PROMETU.

Zagreb, 17. septembra. Poročajo nam: Današnji preokret v tečajih tujih valut je zavzel v prostem prometu velike demenzije. Ponudbe so bile jako velike, toda kupci so se držali jako rezervirano, tako da v devizah sploh ni prišlo do nobenih zaključkov. Ob 13. uri je bilo stanje ponudb sledeče Berlin 212, Praga 252, Italija 910, Pariz 1620, London 845, Dunaj 16.05, Dolarji so se ponujali zjutraj po 228, ob 13. uri pa so padli že na 200 in se je za ta tečaj napravilo nekoliko zaključkov.

TRŽNA POROČILA.

= **Zagrebški trg** 16. t. m.: pšenica 1075—1085 K, rž 900 K, oves 795 K, koruza 870—880 K, moka št. 0 z vrečami 16.60 K. Cene postavno vagon Zagreb. — Tržišče brez večjega prometa. Cene se skoro niso spremenile.

= **Češki hmeljski trg.** Iz Žatca poročajo z dne 14. t. m.: Na trgu kupčija popolnoma miruje. Na deželi se zelo previdno kupuje po cenah 6200—7000 Kč za 50 kg. Pivovarna Pschorr iz Münchena je nakupila v Dobričanu že nekaj hmelja po 6600 Kč. Spočetka je nameravala tvrdka kriti vso svojo potrebo na žateškem trgu, a silno padanje marke jo je prisililo, kriti zaenkrat samo najnujnejšo potrebo na žateškem trgu. Z nürnberškega trga, kjer je včeraj najboljši hallertauski hmelj notiral 7300 mark, se poroča danes tudi o mirnem razpoloženju.

= **Kovinski trg v Berlinu** dne 14. t. m. elektrolitični baker 3053 mark, rafinadni baker 2625—2675, svinec 970—985, aluminij 4100, banka-, straits-, cin 6400—6500, čisti nikelj 5500—5600, antimon-regulus 975, srebro v palicah (900% , za 1 kg) 1990—2010 mark.

= **Visoke cene srebra v Avstriji.** Cena srebra na Dunaju je zadnje tedne močno poskočila in je že prekoračila svetovno tržno ceno. Kg srebra stane danes 21.000 avstr. kron.

= **Ponovno zvišanje cen cinkovi pločevini v Nemčiji.** Nemška zveza proizvajalcev cinkove pločevine je zvišala cene od 12. t. m. od 975 na 1100 mark za 100 kg.

= **Cene bakreni pločevini v Nemčiji zvišane.** Zveza nemških proizvajalcev bakrene pločevine je zvišala cene za 200 na 8450 mark pri 100 kg z veljavo od 13. t. m.

DENARSTVO.

= **Katastrofalen padec rumunske valute.** Iz Parizu javljajo, da rumunski leji tamkaj strašno padajo. Krivdo padanja vali francosko časopisje na nesposobnost rumunskega finančnega ministra Titulescuja in organizatorjev prometa ter na slabo gospodarstvo z žitom. V resnici pa povzročajo padanje rumunskega leja v prvi vrsti iste tajne sile kot v drugih državah s slabimi valutami.

= **Kroženje bankovcev v Češkoslovaški** znaša po izkazu bančnega urada od 7. t. m. 11,456,917.000 Kč. Število bankovce v se je povečalo od 1. t. m. za 1,742.000 Kč.

= **Izkaz Francoske banke** od dne 8. septembra izkazuje pomnoženje bankovcev v prometu za 229.25 na 37.253.99 milijonov frankov.

= **Kroženje bankovcev v Nemčiji** znaša po izkazu nemške državne banke od 5. t. m. 80,727,526.000 mark proti 81,121,344.000 markam po prejšnjem izkazu.

= **Pomanjkanje denarja v Madžarski** se pojavlja podobno kot pri nas. Navzlic inflaciji ni v prometu denarja, ker leži ta neproduktivno pri kmetih, ki ga skrivajo in ne nalagajo v denarne zavode. Banke to pomanjkanje denarja pridno izrabljajo ter zahtevajo za davanje posojil 20 %ne in še višje obresti.

= **Prva privatna banka v Rusiji.** V Harkovu je odprla Zveza ukrajinskih konzumnih društev prvo privatno banko.

TRGOVINA, INDUSTRIJA IN OBRT.

= **Kredit industriji sliv.** Minister trgovine in industrije je odobril za industrijo sliv večji kredit, ki se vzame iz dohodkov razredne loterije.

= **Zboljšanje v češkoslovaški tekstilni industriji.** Iz Prage poročajo: V bombažni industriji so se razmere v zadnjem času zboljšale. Obrati izkazujejo 68 % predvojne produkcije. K oživljenju kupčije sta mnogo pripomogli praški in liberejski sejem. Naročila v Libercu so dosegla 1 milijardo in v Pragi 600 mi-

= **Prodajna zveza čškoslovaških tvornic stekla.** Iz Prage javljajo, da je 8 največjih domačih tvornic stekla stvorilo prodajno družbo, ki bo skupno prodajala izdelke okenskih šip teh obratov.

= **Izvoz goved iz Češkoslovaške zabranjen.** Češkoslovaška vlada je zabranila izvoz goved, ker je izvozni kontingent že dosežen, in bi nadaljnji izvoz draginjo samo povečal.

= **Znižanje izvoznih pristojbin za hmelj v Češkoslovaški.** Češkoslovaški urad za zunanjo trgovino je znižal z veljavo od 10. septembra izvozne pristojbine za hmelj od 4 na 2 odstotka od fakturne vrednosti.

= **Omejitev izvoza živil iz Madžarske.** Vsled slabe letine je madžarski poljedelski minister odredil, da se morejo čebula, česen, zelje, svinjska mast in svinje izvažati samo s posebnim izvoznim dovoljenjem, dočim se za pšenico, rž, ječmen, oves, krompir, fižol, živo in zaklano perutnino, jajca in goveda sploh ne bodo dajale izvoznine.

POLJEDELSTVO.

= **Pomanjkanje žita v Bolgarski.** «Zemljedelsko Zname» piše, da vlada v Sofiji pomanjkanje žita in moke in da obstoja nevarnost lakote. Ministrski svet je sklenil rekvirirati vse žito onim trgovcem, ki imajo žita več kot za eno leto.

= **Uspeh žetve pšenice v Rumuniji** se ceni uradno na 1,600.000 ton. Od tega pride 400.000 ton v poštev za izvoz.

= **Slaba duhanska žetev v Grčiji.** Letošnja duhanska žetev v Grčiji je za 50 odstotkov slabša od lanske.

PROMET

= **Pomanjkanje zaprtih vagonov za sladkor iz Bačke.** Radi pomanjkanja zaprtih vagonov je popolnoma onemogočen transport sladkorja iz sladkornih tvornic v Bački.

= **Transporti na južni železnici samo v zaprtih vagonih.** Pod tem naslovom prinešeno notico v našem listu je popraviti v toliko, da ne gre sploh za vse blago, temveč le za živino. Torej se mora živina namenjena za vožnjo po južni železnici nalagati samo v zaprtih vagonih.

= **Vprašanje razdelitve donavskega in dijskega parka.** Kakor se je že poročalo se je vršila dne 22. avgusta konferenca zastopnikov interesiranih brodarskih družb in zastopnikov naslednih dr žav pod predsedstvom ladijskega arbitra Hynesa. Predmet živahne debate je bila ladja «Das eiserne Tor», brez katere je vožnjo skozi ročno ožino Železna vrata nemogoča. Ladjo zahtevata za seb Jugoslavija in Rumunija, a tudi madžarski zastopnik je izjavil podobno željo tako da začasno ni prišlo do nikakega sklepa. Ravno tako je ostalo neodločeno vprašanje ladijskih cen. Brodarske družbe zahtevajo plačila, odgovarjajoče sedanjim cenam ladij, dočim hoče Češkoslovaška plačati samo nakupno ceno ladij. Izplačilo se bo izvršilo brškone švicarskih frankih. Ravno tako se do slej še ni rešilo vprašanje madžarskih donavskih paroplovnih družb. Tozadevni sklep se odloči v Parizu in se pismeno sporoči strankam. Škodo vsled odstopljenih ladij naj po mnenju arbitra ne trpijo družbe, temveč drtava. Brodarske družbe zahtevajo od Madžarske 4 do 5 milijard

Iz življenja

Memoari grofa Witteja pred francosko akademijo znanosti

Francoska akademija moralnih in političnih znanosti obeta veliko politično senzacijo. Njen član Lacour poseduje namreč izvirno besedilo memoarov grofa Witteja, slavnega ruskega diplomata in nekdanjega ministrskega predsednika. Lacourjevo ime jamči za resnost in verodostojnost. Memoare namerava prečitati na prvi seji imenovane akademije, izjavil pa je že sedaj o njih sledeče:

»Dragoceni rokopis grofa Witteja je iskala ruska policija takoj po njegovi smrti leta 1915. Policija carja Nikolaja II. je hotela za vsako ceno priti do tega rokopisa, a ga je zaman iskala po vsej Rusiji. Prišla je celo v Biarritz v Francijo, kjer je imel grof Witte svojo vilo. Vdrla je v vilo in jo natančno preiskala, a rokopisa, za katerim je brskala, ni našla. Bil je namreč shranjen v neki banki v Biarritzu. Kmalo bo znano vsemu svetu, zakaj je carjeva policija tako marljivo iskala ta rokopis. Vse, kar morem povedati o rokopisu pred čitanjem v akademiji, je to, da je v njem opisana rusko-japonska vojna, portmoutska pogodba, misterijozni sestanek carja z nemškim cesarjem Viljemom v Bjoerku, reforma ruske ustave, veliko rusko posojilo leta 1906. itd.«

Umevno je, da je ta izjava priznanega francoskega zgodovinarja Lacourja izzvala v časopisju splošno debato o memoarjih grofa Witteja. Neki pariški list zatrjuje, da je grof Witte v svojih spominih podal o carju Nikolaju II. tako sliko, da boljševikom nikdo ne bi smel zameriti, ako so ga umorili. Znani ruski revolucijonar Burcev pa je ostro nastopil proti takemu tolmačenju še neobelodanjenih spominov, češ, da je treba z obsojajočimi komentarji počakati, dokler ni znana točna vsebina Wittejevih zapiskov.

Vsekakor se čitanje menoarjev v francoski akademiji pričakuje z veliko nestrpnostjo, akoprav nekateri listi trdijo, da je Lacourjeva izjava samo senzacija, s katero hoče vzbuditi zanimanje za delo akademije.

Čudesa tropičnih krajev

Kdo ni v mladih letih in morda celo v zrelejši dobi sanjal o divjih, romantičnih krajih daljnega juga, kjer naleti na vse mogoče nevarnosti, iz katerih pa izide vedno kot zmagovalec. Ljudožrci! Človek se v resnici strese, ako samo pomisli, da obstojajo plemena, ki med divjimi orgijami in zvoki bobnov, napravljenih iz ljudske kože, vživajo sirovo in pečeno človeško meso in pijejo še toplo kri svoje žrtve. Ravno pred par dnevi je izšla knjiga »Čudesa tropičnih krajev«, nekak potopis tropičnih vod od Friderika Briena. Brien opisuje ljudožrce z jako kratkimi besedami, zato pa opozarja na silne boje s takozvano »vražjo ribo« ali »octopus«.

»Predno smo se izkrcali na kopno,« pripoveduje Brien, »so imela vsa morska stvarstva v vodi nekak praznik, kakor da bi se radovala našega prihoda. Otok Hivaoa je tako majhen, da ga zemljevidi sploh ne zaznamujejo. O kakih trgovinah na otoku seveda ni niti govora. Semtertja se zaleti tja kak belokožec in je potem popolnoma odrezan od svoje domovine. Ko sem iztovoril svojo posteljo iz medenine, je vzbudila med domačini silno zanimanje. Pregledali so vse do pičice, preiskali žimnico in končno si je kanibalska gospodarica Aporo pridržala pravico, da se vleže na posteljo in poizkusi, ali se na tem čudnem ležišču v resnici more spati. Med tem ko smo kupovali male »morske vrage«, da jih skuhamo, so štirje možakarji navalili na velikansko »vražjo ribo«. Odsekali so ji štiri dolga tipala, ko se je nenadoma pojavila iz skrivališča, da se bojujo za življenje. Izgledala je strašno. Meso rdeče, na ledjih velike bodice, iz oči je sijala mržnja in videti je bilo, da pošast išče žrtev, katero bi najprej popadla. Predno je poginila, je bilo slišati divje tuljenje.

Neko jutro smo opazovali strašen boj morskih psov z dvema morskima slonoma, ki sta imela mladiča. Psi so jima hoteli odnesti mladiča, toda slona sta se junaško postavila v bran. Cela vrsta morskih psov je bila ranjena, mnogi pa so pokazali na površini morja beli trebuh, ker so bili smrtno ranjeni. Končno pa so psi vendar zmagali, odvzeli materi mladiča in tudi mater tako težko ranili, da je kmalu poginila.

Pri neki drugi priliki je morski pes, ki jih je tamkaj nešteto, napadel nekega ribiča. Ubodi z nožem so ga samo razdražili, da je postal še bolj divji. Da se ni ribič rešil na kopno, kjer so mu prihiteli tovariši na pomoč, bi gotovo izgubil življenje.

Sploh pa belokožec tudi sicer nikdar ni varen svojega življenja na tem otoku. Bolj kakor tamkajšnje živali so nevarni domačini in zato vsak gleda, da se čimprej poslovi od tega zapuščenega otoka.«

PRIZOR IZ GLADUJOČE RUSIJE.

Ruski emigrantski listi so polni slik iz onih krajev Rusije, v katerih se je pojavila lakota. Tako priobčuje neki list pismo iz Samare, iz katerega posnemamo samo en prizor, ki se je odigral na begu ljudstva iz pokrajin gladu in ki nam dovolj jasno in žalostno kaže vso strahoto ruske katastrofe.

Najbolj strašno je bilo, pravi pismo, ko smo šli preko reke. Radi suše so se pojavile ogromne množine steklih psov. Sedelo nas je mirno skupaj več sto ljudi, ko nam je pridirjalo nenadoma nasproti šest do sedem napol nagih oseb. Za njimi masa ljudstva s koli, ki je skušala nagnati nesrečnike v neko kolibo. Po daljšem boju so jih v resnici spravili v neko izbo, ki so jo potem zažgali, prepustivši nesrečnike usodi. Pozneje smo izvedeli, da so bili dotičniki popadeni od steklih psov in da so postali že velika nevarnost za ostale ljudi. Prizor je napravil na vse silen vtis. Ko smo se vrnili v Moskvo, so mnogi izmed nas zblazneli. Včasih se mi je zdelo, kakor da smo sploh vsi pobesneli in zblazneli...

UMRL V SPOVEDNICI.

V Španiji razpravljajo o jako zanimivem vprašanju. V mestu San Domingo je prišel k župniku neznanec in ga naprosil, naj ga izpove. Župnik je odšel z neznancem v cerkev. Neznanec je pričel pripovedovati svoje grehe. Župnik se je baje pod vtisom izpovedb grešnika tako razburil, da je umrl. Neznanec se je nato oddaljil. Sedaj se v Španiji sprašujejo, kake grehe je pač moral imeti na vesti grešnik, da so povzročile smrt župniku.

AMERIKANCI IN ŠAMPANJEC.

Zdi se, da Amerikanci ne spoštujejo toliko zakonov, kakor se splošno misli. Dopisnik londonskih »Times« poroča namreč iz Newyorka, da se more kljub strogim zakonom o uvažanju in vživanju alkohola na podlagi izvirnih podatkov izračunati, da je Amerika v zadnjih šestih mesecih prepovedi popila trikrat več šampanjca, kakor kedaj prej. »Suha« Amerika še nikdar ni pila toliko, kakor sedaj. In Francozi se smejejo in vesele, kajti čeprav je Amerika prijateljska država, je vendar dobro, da porabi toliko francoskega šampanjca.

BETON-ŽELEZOBETON-VODNE ZGRADBE-ELEKTRARNE
Jnž. Lavrenčič & Co. STAVBENO PODJETJE
LJUBLJANA RIMSKA CESTA Nr 2
IZRABA VODNIH SIL
ŽAGE-MLINI-JEZOVI-HIŠE-VILE-INDUSTR. STAVBE-MOSTOVI
PRORAČUNI-NAČRTI IN OBISK INŽENIRJA BREZPLAČNO.
1512 52—2

Neizprosna usoda nama je vzela po dvodnevnem težkem trpljenju najinega miljenčka, edinega sinčka

Peterčka.

Umrl je danes dopoldne ob 11. uri.

Pogreb bo v pondeljek popoldne ob 2. uri iz opustošenega doma v ilirski ulici št. 22, na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 17. septembra 1921.

Franc in Marija Majcen,
starši.

Trgovina
O. Bernatovič
Mestni trg 5—6
Največja izbera najnovejših, najfinejših in najcenejših
oblek za gospode, dame in otroke.
V zalogi tudi moški klobuki in kožuhovina.

Morska trava (afrik.)
na debelo in drobno se dobi pri Brata Sever, trgovina s pohištvom in tapetniška delavnica, Ljubljana, Gosposvetska cesta 13.
1493 6—6

G. F. Jurásek
oglaševalec glasovirjev
v Ljubljani
Wolfova ulica 12.
Izvršujem uglaševanja ter popravila glasovirjev in harmonijev specielno strokovno, točno in ceno. 435 52-44

Kranjska industrijska družba
JESENICE-FUŽINE
išče za takojšnji nastop
mlajšega bilančno izurjenega knjigovodjo.
Ponudniki morajo znati slovensko in nemško. Prednost imajo oni, ki so bili že nastavljeni v enakih podjetjih. — Ponudbe z opisom življenja in z označbo zahtevane plače naj se vpošljejo na gorenji naslov.

Dular & Fabiani veletrgovina z manufakturo.
Zaloga: Skladišče Balkan, Ljubljana.

Naročite se na „Pota in cilji".
Zbirka poljudno-znanstvenih spisov.
I.-II. zvezek: A. Melik, **Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev.** I. del, vez. 21 K, II. del, vez. 42 K. Za oba zvezka po pošti K 5.40 več.
III.-IV. zvezek: Dr. Fr. Weber, **Uvod v filozofijo.** 72 K, pošta 3 K več.
V. zvezek: A. Melik, **Zemljepis kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.** Meh. vez., fin papir 60 K, pošta 3 K več. Broš. navadni papir 42 K, po pošti 2 K več
Naročila sprejema
Tiskovna zadruga v Ljubljani, Sodna ulica 6.

I. SANDRIN
LJUBLJANA
244 26—21
Velika zaloga vsakovrstnega **usnja** kož, podplatov, gonilnih jermenov in boksa
na debelo
Mestni trg 6.

ZVONA
crkvena iz bronca
dobavlja 1481 5—3
„DELTA" d. d., Zagreb
Martićeva ul. 15 (produljena Jurišićeva).

Gradbeno podjetje
ing. Dukić in drug
Ljubljana, Resljeva cesta 9.
se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.
1280 26—6

Spisi o naši državi.
A. Melik: **Jugoslavija.** Zemljepisni pregled. I. del. Meh. vezana, fin papir 60 K, po pošti 3 K več. Broš., navadni papir 42 K, po pošti 2 K več.
A. Melik: **Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev.** II. dela I. del 21 K, II. del 42 K. Poštnina za oba dela 9 K.
A. Ogris: **Borba za jugoslovansko državo.** Cena 32 K, po pošti K 1·80 več.
Dokumenti o jadranskem vprašanju. Cena 18 K, po pošti K 1·80 več.
St. Sagadin: **Naš sadašnji ustavni položaj.** Cena 16 K, po pošti K 1·80 več.
Naročila sprejema:
Tiskovna zadruga v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Dunajska cesta 31.
JOS. RAVNIKAR
LJUBLJANA 1818 26—9
zaloga manufakture na debelo.
Dunajska cesta 31.

Zahtevajte
v kavarnah, gostilnah, brivnicah in javnih lokalih
„JUTRO"

Potrti globoke žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretresljivo vest, da je naš iskreno ljubljeni soprog, brat, stric in svak, gospod

Josip Maček
trgovec

danes ob pol 11. uri dopoldne v starosti 44. let nenadoma mirno izdihnil svojo čisto in blago dušo.

Pogreb nepozabnega rajnika se vrši v **pondeljek dne 19. septembra 1921 ob 4. popoldne** iz hiše žalosti, Aleksandrova cesta št. 3, na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maše zadušnice se bodo darovale v župni cerkvi čč. očetov frančiškanov.

V Ljubljani, dne 17. septembra 1921. 1538

Tugujoča soproga Julči in vsi ostali sorodniki.

Vplačana delniška glavnica K 30,000.000·—.
SLOVENSKA BANKA
Telefon štev. 567.
Čekovni račun 12.205.
Ljubljana, Krekov trg št. 10, nasproti „Mestnega doma". 672 30
Obrestuje najugodneje vloge na knjižice in v tekočem računu. Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeva ulica št. 2

250 59 Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru, Borovljah, Ptuju in Brežicah.

Delniška glavnica K 50,000.000·— Rezerve okrog K 45,000.000·—.

Se priporoča za vse v njeno stroko spadajoče posle. Prodaja srečke razredne loterije.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje vsakovrstne kredite.

Čekovni račun v Ljubljani št. 10.509. Brzojavni naslov: Banka Ljubljana. Telefon št. 261 in 413.

Ustanovljeno 1866

Dvojno čiščeno češko posteljno perje in puh

C. J. HAMANN

Mestni trg 8. 900 94

Ustanovljeno 1866

COSULICH-LINE

(prej Austro-Amerikana)

TRST-AMERIKA

prevaža potnike v New-York redno trikrat, v južno Ameriko po enkrat mesečno. — Pojasnila in prodaja voznih listkov

Simon Kmetec, glavni zastopnik za Slovenijo v Ljubljani, Kolodvorska ulica št. 26.

Odplov brzoparnika «President Wilson» 19. septembra, poštnega parnika «Argentina» 22. oktobra in poštnega parnika «Belvedere» 5. oktobra. 714 37—23

Medić, Rakovc & Zankl

prej A. Zankl sinovi.

Tovarna kemičnih in rudninskih barv ter lakov.

Centrala: Ljubljana. D. z o. z. Skladišče: Novisad.

Brzojavi: Merakl, Ljubljana. Telefon: 64.

Emajlni laki. Pravi firnež. Barva za pode.

Priznano najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse vrste barv, suhe in oljnate, mavec (Gips), mastenec (Federweiß), strojno olje, karbolinej, steklarski in mizarski klej, pleskarski, slikarski in mizarski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti. 657 40

„MERAKL". Lak za pode. „MERAKL". Linoleum lak za pode.

„MERAKL". Emajlni lak. „MERAKL". Brunoline.

Ceniki se začasno ne razpošiljajo!

Obvestilo.

Obveščava cenj. odjemalce in p. n. občinstvo, da sprejemava nova dela in popravila po najnižjih cenah. Gotovi čevlji v zalogi. **Turistovski čevlji domačega izdelka.** 634 47

Ant. in Jož. Brajer-Kapele

Ljubljana, Turjaški trg (Breg) št. 1.

Sobo išče

samostojen trgovec, če mogoče s hrano. Plača postranska stvar. Ponudbe na upravništvo «Jutra». 1533 2—1

ŠTAMPILJE iz kavčuka CIRIL SITAR LJUBLJANA Sv. Petra cesta 13 213 21

Fižol, suhe gobe in laneno seme

1495 10—5

kupuje in plača najvišje dnevne cene

Kmet & Komp.

Ljubljana, Gosposvetska cesta 8.

Telefon interurb. 319.

Stalna zaloga moke vseh vrst, koruze, ovsa, **brinja** in vseh drugih deželnih pridelkov.

Zahtevajte ponudbe!

Klobuke in slamnike

vseh vrst, od preprostih do najfinejših nudi vedno v zalogi tovarna klobukov in slamnikov

Franc Cerar v Stobu

pošta in želez. postaja Domžale pri Ljubljani.

V popravila prevzema tudi vsa tozadevna dela ter pr oblikuje po najnovejši modi. V Ljubljani prevzema vsa naročila in moderniziranje tvrtka **Kovačević i Tršan v Prešernovi ulici št. 5,** kjer se sprejema 1021 **v sredo in v soboto.** 52-14

Stroji za obdelovanje lesa Turbine Zvonovi

1537

Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani

prodaja

iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

Ia čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: 1534

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Nunska ulica 19.

Ministrstvo financ kralj. Srbov, Hrvatov in Slovencev.

7% državno investicijsko posojilo l. 1921. v iznosu Din. 500,000.000.

Poziv na vpis.

Minister financ kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev na temelju Uredbe z dne 27./VI. 1921 Dšt. 7941 vzakonjene s členom 130 Ustava pozivlje na vpis

7% državnega investicijskega posojila v nominalnem znesku Din. 500,000.000.

To posojilo je investicijsko ter se bo porabilo izključno v svrho splošnega dobra kakor: popravilo, izvršitev in razširjenje železniškega prometa, stavbo novih in dovršenje započetih železniških prog, napravo in popravila pristanišč, cest, potov itd.

Nominalni iznos posojila je D. 500,000.000 izdan al pari v kosih po Din. 100, 500, 1000, 5000 in 10.000 v 50.000 serijah po 100 številk, obresti so 7 % na leto ter se izplačujejo dekurzivno brez vsakega odbitka v polletnih kuponih in to 15. marca in 15. septembra vsakega leta pri vseh javnih blagajnicah in za to pooblaščenih denarnih zavodih brez odbitka kakršnega koli davka, kolka in takse.

Prvi kupon se izplačuje 15. marca 1922. V teku 10 let se to posojilo ne more konvertirati, niti v tem času obrestna mera znižati. V slučaju, da se posojilo po preteku 10 let konvertira, mora se imejiteljem obveznic ponuditi izplačilo v nominalnem iznosu.

Posojilo je amortizacijsko ter se izdaja na 50 let. Amortizacija počenja 4 leta po emisiji, ter se vrši enkrat na leto pri Generalni direkciji državnih dolgov z žrebanjem ali odkupom po določenem amortizacijskem načrtu, ki je na obveznici natisnjen. Posojilo je zavarovano s hipoteko, a potrebna vsota za anuitet (obresti in amortizacijo) stavila se bo vsako leto v budget (državni proračun), za pokritje pa bodo služili pred vsem dohodki dotičnega investicijskega objekta.

Kuponi zastarajo 5 let potem, ko so zapadli, a izžrebane obveznice 30 let po žrebanju.

Posojilo bo kotirano na vseh domačih borzah.

Obveznice tega posojila so ravnopravne ostalim državnim obveznicam, uživajo pupilarno varnost, morejo se polagati kakor kavcije, upotrebljevati za fonde, ustanove, depozite pri vseh javnih blagajnah in privatnih podvzetjih.

Obveznice se morejo lombardirati pri Narodni banki kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev ter njenih podružnicah po zakonskih propisih.

Obveznice in kuponi tega posojila so prosti vsakega sedanjega in bodočega davka in doklade, kakor državnih tako tudi ostalih (oblastnih, okrožnih, sreskih in občinskih) kakor tudi vseh taks in pristojb v kraljovini.

Vpis se bo vršil od 1. do 30. septembra 1921.

pri vseh denarnih zavodih Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev pod zgoraj navedenimi pogoji (za vsakih 100 Din. obveznice Din. 100 v gotovini). Za kontrolo porabe tega posojila se bo izvolil posebni parlamentarni odbor.

Ko bo celo posojilo porabljeno, podal bo minister financ Narodni skupščini kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev poročilo o skupni porabi istega.

Beograd, meseca julija 1921.

Minister financ:

Dr. Kosta Kumanudi s. r.

Natisnila Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.